

INTERVJU *Tinkara Tinta*

STR. 36-38

ALEŠ BRŽAN
STR: 2-5

DAMJAN KOZOLE
STR: 12-14

SANDI RADOLOVIČ
STR: 34-35

FRITAJA Z LISIČKAMI
STR: 46

STR: 9-11

TOMAŽ
PEROVIČ

Velika večina ima rada in spoštuje posameznike, ki se znajo jasno sporazumevati, ki ne bežijo pred vprašanji in nanje odgovarjajo razumljivo, zato nam dajejo občutek, da vedo, o čem govorijo, da so njihovi cilji jasni in nedvoumni. Povedo nam, kaj bodo naredili in kdaj. Če jim ne uspe, smo seveda razočarani, ampak vsi vemo, da so si zastavili cilje, ki so jih uresničili ali pa ne in zato imamo tako radi športnike. Njihova komunikacija je jasna. Recimo, povedo nam, da bodo v naslednjih dveh letih trenirali in vadili, zato da bodo leta 2025 dosegli točno določen cilj. Brez ovinkarjenja. Ali pa nam povedo, da gredo na tekmovanje čez mesec dni z željo osvojiti točno določen rezultat. Obvladajo torej kratkoročno in dolgoročno tekmovanje. Vemo, da je izpolnitev njihovih ciljev odvisna dobre ekipe, dobre podpore okolice, njihove volje in energije, dobrega načrtovanja, dobrega materiala, finančne podpore, ampak v svojih obljubah ne postavljajo pogojev. Ali ste kdaj slišali športnika, ki je rekel, da bo osvojil zlato medaljo, če bo imel dobrega trenerja, lepo vreme za treninge, podporo države, če bo na dan tekmovanja dobro razpoložen? Ne, cilj je jasen in vse bodo naredili, da ga osvojijo. Pred nami se tudi ne skrivajo. Vabijo nas na treninge, novinarske konference, pripravljalne tekme. Ves čas lahko spremljamo njihove napore, da dosežejo točno jasen cilj, zato nekateri tudi spoštujemo podjetnike z jasnimi cilji. Rezultati, ki jih morajo doseči, so jasno zapisani v letnih ciljih in če jih ne dosežejo, dobijo mogoče še leto dni za popravni izpit. Če njihovi rezultati tudi po dveh letih niso uresničeni, je čas, da si poiščemo novo službo.

Aleš Bržan

Kako pluti med koprsko Scilo in državno Karibdo?

Kako revna bi bila koprška občina brez pristanišča? Ima veliko neobdelanih prvovrstnih kmetijskih površin, preveč in hkrati premalo idealnega turizma, premalo in za nekatere preveč kulture, preveč logistike in daleč premalo cest, da o železnici ne govorimo

Po nekaterih kazalcih sodi koprška občina med uspešnejše v državi, po drugih pa med tiste s precejšnjimi problemi. Še zmeraj je vodilna in najpomembnejša primorska občina, kar je predvsem zasluga njene obmorske lege. Toda prav ta lega ji povzroča tudi največ težav. Eno je usklajevanje razvoja s pristaniščem, drugo zastarela in neustrezna infrastruktura. Njen razvoj ovira pomanjkanje prostora in stanovanj, na drugi strani je veliko neobdelanih zemljišč in veliko stanovanj praznih oziroma namenjenih oddajanju. Naloga župana tako z različnimi interesi prestreljene občine ni lahka in še manj hvaležna. Zanimalo nas je, kako uspeva Alešu Bržanu pluti po razburkanem morju med lokalno Scilo in državno Karibdo. Kdo in kako torej vodi Koper?

Je drugi mandat lažji ali težji od prvega?

Predvsem je različen. Lažji je s stališča javne izpostavljenosti, saj ni take polarizacije ljudi kot neposredno po volitvah v prvem mandatu, ko je šlo za tesno zmago. Težji pa je, ker se soočamo z izzivi, o katerih se nam v prvem mandatu niti sanjalo ni: še zmeraj smo v post covidnem obdobju inflacije, druginje in posledic vojne v so-

seščini... Ljudje smo očitno začeli izgubljati tudi vojno, ki smo jo napovedali naravi. Že zaradi teh okoliščin se moramo s projekti prilagajati.

Pričakovali bi, da lažje pridete do odločujočih v vladi, ker imate podporo Gibanja Svoboda. S kom se lažje pogovarjate, s premierjem Golobom ali vašo bivšo sodelavko Tamaro Kozlovič?

S predsednikom vlade ni bilo pravih priložnosti za poglobljen pogovor. Se pa veliko pogovarjam s poslanci, tudi z ministri. Problem niti ni, kako priti do mi-

nistra, saj smo do njih prihajali tudi prej. Večji problem je, da se je že prej zamenjalo preveč ministrov. Samo v enem mandatu so se zamenjali trije predsedniki vlad in njihove ekipe. Ministri se menjajo, vsak pa ima malce drugačno vizijo. V takih okoliščinah je reševanje strateških problemov neke vrste Sizifovo delo. Zato si želim predvsem stabilne vlade.

Prišli smo v fazo, ko mi razlagamo marsikateri državni instituciji, kaj je treba narediti za to, da pridemo do cilja. Če je občinska oblast bolj stabilna kot državna, se državni uradniki učijo od nas, ki imamo že več izkušenj. Gre pa na koncu vedno za nenehno usklajevanje, ki pa je seveda lažje, če v njem kot vmesni člen sodeluje tako učinkovita poslanka, kot je mag. Tamara Kozlovič.

O določenih temah smo mediji kritični že dolgo (železnica, vodovod, cesta...). Je za to odgovorna državna politika ali ste premalo aktivni (prodorni) v občini?

Dejstvo, da so največji problemi naše lokalne skupnosti problemi, ki jih je dolžna rešiti država, priča o tem, da občina svoje naloge dobro opravlja. Zelo velik razvojni preboj smo v Kopru naredili v zadnjih 5 letih. V prejšnjem mandatu smo v občinske projekte investirali kar 119,5 milijona evrov, kar je največ v zgodovini Kopra. Zgradili smo šole, garažni hiši, plažo, parke, kanalizacijo, ceste, športno infrastrukturo ... stotine stvari, za katere sem na volitvah prevzel odgovornost. Nimamo pa pravih vzvodov za reševanje problemov, ki so v rokah ljudi na drugih položajih. In od njih je odvisno, koliko se katera zgodba ponavlja ali uresničuje, ne glede na to, kako odločno zahtevamo rešitve. Desetletja neuspešnih pritiskov iz Kopra kaže, da ne bi bilo nič drugače, tudi če bi vsako jutro čakal pred ministrovo pisarni v Ljubljani in ga vlekel za rokav.

Vlada očitno ne vidi teh problemov kot svojih, čeprav je v svojih izjavah naklonjena nujnemu reševanju problemov. Problem tranzitnega prometa v hrvaško Istri je star vsaj 20 let.

Ne samo toliko. Videl sem osnutek trase iz leta 1975, torej je star že 50 let.

Seveda, 20 let se mečka državni prostorski načrt. Kaj se bo zgodilo torej s tem DPN in cesto iz Kopra do Dragonje?

Mora se nekaj zgoditi, ker je stanje iz leta v leto slabše. Več je turizma, več je tovornih vozil, več je občasnih prebivalcev. Vsega je preveč za ceste, ki se ne spreminjajo.

Aprila je ministrica za infrastrukturo govorila, da bomo počakali, kaj se bo pokazalo s prometom po odprtju meje s Hrvaško in se bo šele po rekonstrukciji Šmarske ceste štel promet, če je res tak problem na cestah. Je štetje prometa res potrebno?

Pri tej informaciji prevzemam del krivde nase, ker je prišlo do manjšega nesporazuma, ko se je začel dialog s civilno iniciativo. Takrat sem privolil v to, da bi projekt nove tranzitne ceste do Dragonje načrtovali

tudi na podlagi stanja po izvedbi načrtovanih posegov na obstoječi Šmarski cesti. Nikakor pa nisem pričakoval zamrznitve projekta tranzitne ceste, zgolj dodatno preveritev aktualnega predloga za rešitev tranzita. Vsi podatki in vse študije kažejo, da gre zastavljeni projekt v pravo smer.

V kateri fazi je zdaj projekt?

Nekako pri zadnji desetini izvedbe DPN. Počasi bi ga le morali pripeljati do konca. Koper - Dragonja se mora peljati naprej, ministrstvo mora voditi vse postopke, da se čim prej sprejeme državni prostorski načrt. V tem mandatu. Če bo treba, bom občinskemu svetu predlagal, naj preprosto povozijo mojo izjavo, ki je povzročila ta nepotreben nesporazum.

Pred tem pa pričakujemo še rekonstrukcijo Šmarske ceste. Kdaj?

Vsako leto rečejo naslednje leto, zato lahko tudi jaz rečem tako: začetek prihodnjega leta. Postaja pa z vsakim zamujenim letom bolj jasno, da rekonstrukcija Šmarske ceste ne more rešiti problema tranzita. Seveda pa to investicijo podpiram, saj nove tranzitne ceste ne bo še vsaj deset let. Katerikoli začasni ukrep bo dobrodošel, čeprav ne bo trajno rešil problema.

Kaj pa vaša zahteva za ukinitve vinjet?

Če bi bil tujec, ki iz Italije potuje na Hrvaško, ne bi videl smisla v nakupu vinjete za sedem kilometrov dolg cestni odsek. Če bi bil ta odsek daljši za deset kilometrov in bi me pripeljal neposredno do Hrvaške, potem bi bilo drugače. Tedaj bi imele vinjete smisel.

Ali pričakovana izguba prihodkov z vinjetami za Dars odtehta interes domačinov, ki živijo ob teh cestah?

Ne. Naš čas, ko čakamo v koloni, je tudi nekaj vreden. Da o ogličnem odtisu ne govorimo.

Je razprava o vinjetah končana?

Mi bomo vztrajali. Ni pa bila nobena vlada doslej naklonjena razvinjetanju hitre ceste v tem prostoru.

Kaj pa priključek v Luko Koper?

Tu smo bliže rešitvi. Vrstni red se je malce spremenil. Prednost ima zdaj srminska vpadnica. Sicer bi prenova bertoške vpadnice povzročila prometni kolaps, ki bi trajal več mesecev. Že zato je bolje, da se najprej izvede načrtovana srminska vpadnica, pa čeprav se zamakne za eno leto.

Kdaj naj bi jo začeli graditi?

Vlogo za gradbeno dovoljenje so že oddali, začetek gradnje torej pričakujem prihodnje leto.

Letos je Istra ubežala suši. Zasluge za dež ima, kot smo slišali, tudi direktor Rižanskega vodovoda, ki je menda (nekoliko v šali) dal za mašo. Kaj pa naslednja leta?

Hrvati so povečali svoj sistem, da nam lahko dobavijo nekaj več vode. Vzpostavili smo staro povezavo z Italijo, od koder lahko dobimo 15 litrov na sekundo. Torej nekaj malega več vode lahko zagotovimo v primeru suše, kakršno smo imeli lani, a vendarle več, kot lahko pripelejo cisterne. Pripravlja se projekt, ki bo deležen evropskih nepovratnih sredstev, ampak to so projekti, katerih uresničitve bo trajala več let.

Zakaj je bruto domači proizvod koprške občine pod slovenskim povprečjem? In kaj bi morali storiti, da bo drugače?

Luka Koper je največji pospeševalec gospodarskega razvoja v občini. Kaže, da bo tako še sto let. Usmerjamo naše gospodarstvo tudi v turizem, vendar je njegov delež manj pomemben. Natakarji in receptorji nimajo visokih plač. Ne bi pa bilo dobro, če bi se preveč podredili turizmu. Imamo izjemen potencial za razvoj drugih, novih gospodarskih panog, vendar mora občina zagotoviti prostor zanje. Dotlej se razvija, jo predvsem mikro podjetja.

Nimate prostora ali nimate prostorskega načrta?

V OPN je bil prostor predviden za te namene v bližini Bertokov. Če pa si prebivalci teh sprememb ne želijo, jih vanje ne moremo siliti. Zato iščemo nove priložnosti. Če drugih panog ne bomo spodbujali, nam ostane poleg logistike samo še turizem.

Kje je natančneje predviden prostor za razvoj gospodarstva?

V prvem osnutku OPN je bilo mišljeno v nadaljevanju Kemiplasa, v Dekanih, širitev za

Časopis in spletni portal OBALApplus® sta vpisana v razvid medijev Ministrstva za kulturo pod zaporedno številko 2216. ISSN 2670-4609. Izdajatelj MBM MEDIA d.o.o., Portorož. Distribucija preko Pošte Slovenije v gospodinjstva občin Ankan, Koper, Izola in Piran. Število izvodov 25.500. Uredništvo: Pristaniška 14, 6000 Koper, urednistvo@obalaplus.si, 05 9045 710, 040 600 700. Oglaševanje: marketing@obalaplus.si, 040 771 000. Odgovorni urednik Mauro Belac, mauro.belac@obalaplus.si. Urednik Tomaž Perovič, tomoz.perovic@obalaplus.si. Člani uredništva: Boris Šuligoj, Bojana Leskovic, Nataša Benčič, Dorjan Marušič, Manca Hribovšek, Sabrina Simonovich, Sašo Mejak, Katja Pegan, Eva Branc, Andreja Comino in Petra Mežnarc. Oblikovanje Emigma d.o.o. Prelom tiskane izdaje Tedy Grbec, GT-design d.o.o. Urejanje spletnega portala Elvis Dobrilović. Stališča avtorjev prispevkov ne izražajo nujno stališč uredništva. Za točnost podatkov v podpisanih vsebinah odgovarjajo avtorji oz. naročniki objav. Za nepodpisane vsebine je avtor uredništvo. Promocijska sporočila in naročene objave so ločena od uredniških vsebin in označena z oznako . Datum izida 27. september 2023.

Strani s podnaslovom OBALApplus AKTUALNO so financirane Ministrstvo za kulturo RS.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

obrtne in proizvodne dejavnosti, na območju Bertokov pa poslovni center. Tam naj bi v desetih letih razvili dejavnosti z visoko dodano vrednostjo, ki bi zaposlovale visoko kvalificirano delovno silo, ki je tukaj primanjkuje.

Zakaj bi ti delavci prišli sem?

Obstajajo podjetja in tuji investitorji, ki bi lahko zgradili tehnološki park.

Iz katerih panog?

Informacijske tehnologije v pretežni meri. Želimo si več inženirskih podjetij. Ponuditi moramo prostor (deset ali 20 hektarjev velika zemljišča), od univerze pa pričakujem kader, ki ga za zdaj še ni. Verjetno bodo prihajal tudi iz tujine.

Pa saj ima univerza fakulteto za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije... Škoda je, da jih tukaj izobražujemo, potem pa gredo v službo drugam, ker pri nas ni zaposlitev zanje. Želimo si, da bi bila univerza še bolj prilagodljiva, ker je tako majhna, da lažje usmerja svoje programe v to, kar skupnost potrebuje.

Pa si prebivalci želijo takih podjetij?

Ne smem se spraševati le tega, kako bi prebivalcem Kopra ustregel danes. Vprašati se moram, kaj si oni želijo za svoje otroke: projekte za desetletja naprej, ali pa bodo ostali pri Luki, špediciji in turizmu. Verjamem, da si starši želimo, da bi naši otroci imeli več priložnosti doma.

Kako komentirate, da je ministrstvo za gospodarstvo lani in letos za razvoj turizma v državi namenilo 142 milijonov evrov, istrski turizem, ki ustvari več kot petino turističnega prometa v državi, pa bo deležen enega odstotka teh sredstev?

Ta podatek za Koper ni tako zelo pomemben, saj imamo že sedaj več gostov, kot jih lahko pri nas prespi. To, da smo še

vedno v prvi vrsti pristaniško mesto in ne izrazito turistična občina, potrjuje tudi dejstvo, da nastanitvene kapacitete ne ustrezajo povpraševanju. Lahko imamo lepe plaže in urejeno okolico, ampak če ne zmoremo zagotoviti, da bodo gostje turistično takso plačevali v naši občini, ne vem, zakaj bi sploh kandidirali za ta sredstva. Če bi s tem denarjem lahko zasebniki zgradili kak hotel, mi je žal, da se tega ne izkoristi.

Kako pomemben je turizem za Koper?

Velik potencial za razvoj ima, glede na naravne in druge možnosti. Toda lokalna skupnost lahko naredi le en del, drugega bi morali ustvarjati ponudniki. Če imate v mislih, da bi morali imeti v Kopru še več prireditev, bi jaz odgovoril, naj morda kakšno prireditev za svoje goste organizirajo in (so) financirajo sami. Danes je namreč mentaliteta ponudnikov taka, da je dovolj, da preuredijo stanovanje v turistično nastanitev. Vse ostalo, dodatna parkirišča, širše ceste, prireditve, vsa komunalna infrastruktura bistveno večjih dimenzij, kot bi jo sicer potrebovali občani ... pa je naloga občine.

Ali ni to logično?

Nikakor. Turizem mora prispevati k blaginji skupnosti, ne pa zavirati njenega razvoja. Zelo spoštujem delo, ki ga naši turistični delavci vlagajo v to, da se gostje v Kopru počutijo prijetno in od nas odhajajo zadovoljni, ne sprejemam pa miselnosti, da so prihodki od turizma zasluga gospodarstva, stroški pa stvar občine.

Kdo ureja plaže?

Urbani obmorski park smo naredili predvsem zaradi naših prebivalcev. Pred leti so se Koprčani hodili kopat v sosednje kraje, danes velik del Koprčanov ostaja v Kopru. Seveda prihajajo tudi kopalci iz drugih delov Slovenije ali tujine in zelo

dobrodošli so. Skrbi me, ker zanje ni hotelov, priložnost pa izkorišča vse več tistih, ki na različne načine (Airbnb) oddajajo stanovanja. Ta oblika pa prazni, duši in ubija mestna jedra. Preoblikovanja stanovanj za turiste je treba na nek način omejiti. Zakonske podlage za to nimamo. Moj predlog marsikateremu ministru je bil, da bi morala imeti vsaka turistična nastanitev zagotovljena svoja parkirna mesta tudi za goste. Na ta način bi uravnavali pretirano ponudbo turističnih stanovanj.

Nobenega problema ni, če kdo oddaja stanovanja (s parkirišči, seveda) zunaj mesta turistom. V starem mestnem jedru pa to je problem. Nastanitve želimo zato usmerjati v hotele na obrobje mestnega jedra ali na podeželje. Bolj kot večje število gostov bi radi dosegli večjo kakovost turistične ponudbe.

Imate kakšno strategijo glede turizma? Kaj in v kakšno smer boste razvijali turizem?

To nalogo sem skoraj v celoti zaupal podžupanji Mateji Hrvatin Kozlovič, ki ima na tem področju več izkušenj od mene. Strategija se pripravlja, s podrobnostmi pa še nisem seznanjen, ker še ni izdelana do te mere.

Kaj menite o križarkah, ki so marsikje po svetu trn v peti prebivalcem?

Ponekod so sprejete, drugod ne. Tako hudih vplivov na naše ožje okolje pa tudi ni, kot razglašajo nasprotniki. Za zdaj prihodi križark še ne obremenjujejo Kopra pretirano. Načrte o izhodiščni luki pa je bolje ustaviti, še preden do njih pride, saj Koper nima zadostne infrastrukture, da bi prenesel kaj takšnega. Že sedanji razmerno množični obisk številne moti. Ko so govorili, da je turistov za 15 odstotkov manj, sem si skoraj oddahnil, saj jih toliko kot jih je bilo v času bonov, ne moremo primerno oskrbeti. Mislim, da si smemo privoščiti nekoliko bolj umirjeno življenje poleti. Rast turističnega obiska ne sme biti višji od naše pripravljenosti, da jih sprejmemo. **Ali menite, da bo prišlo do združitve štirih turističnih organizacij v Istri?**

Zgodovina kaže, da so bile zmeraj težave organizacijami turističnih združenj. Z nobeno niso zadovoljni. Nismo še našli skupnega recepta. Destinacija je ena. Če spi v Kopru ali Izoli in gre na plažo ali sprehod v Piran, mu bo vseeno, kakšno organiziranost lokalne turistične organizacije imamo. Seveda bi bilo smiselno povezati promocijske aktivnosti. Zagotovo bo boljše odgovore ni to vprašanje podala strategija razvoja turizma Istre do leta 2030, ki je v izdelavi.

Kako ste zadovoljni s sodelovanjem z Luko Koper?

Vsak sosed, ki kaj dela na svojem dvorišču, moti soseda. Tudi Luka moti prebivalce, Vsaka ladja ropota, vsak dogodek ima vpliv na okolje. O tem se nenehno pogovarjamo in dogovarjamo.

Gre lahko razvoj pristanišča v nedogled. Bi pristali tudi 80 milijonov ton pretovora (zdaj ga je nekaj čez 23 milijonov ton)?

Če bo Luka usmerila pretovor tako, kot načrtuje sedaj, v dejavnosti, ki so manj moteče, je prostora za razvoj še veliko. Zdajšnji odnosi med občino in Luko so zgledni. Sestajamo se redno. Ob mestu bo zrasel potniški terminal, ki bo nekakšno vmesno območje med mestom in pretovornim delom. Luka veliko pomeni mestu, tukaj so delovna mesta in opora družbenemu življenju.

Kakšna dejavnost bo v bivših prostorih uprave za pomorstvo? Tam bi lahko bil muzej Luke Koper, muzej Rexa, Tomosa, informativni center za promocijo mesta ...

Vse kaže, da bodo v prvem nadstropju in mansardi pisarne Zavo-

da za varstvo kulturne dediščine, v pritličju pa bo tudi nekakšen informativni center. V MOK smo si sicer prizadevali, da bi ta objekt prevzeli v svojo last in sami odločali o njegovi rabi, je pa za nas sprejemljivo tudi, če je lastnik država. Vsak objekt, ki kakovostno služi javnosti, brez da bi obremenjeval občinski proračun je za nas dobrodošel. Dajmo priložnost zavodu za kulturno dediščino.

Kdaj bo Koper dobil nov zdravstveni dom?

Pred kratkim smo naročili izdelavo projektnih dokumentacije pri zmagovalcu natečaja in zagotovo bomo objekt začeli graditi že v tem mandatu. Zdravstveni center bo stal v bližini poslovnega objekta Barka, naložbo ocenjujemona kakih 20 milijonov evrov. Vanj bi preselili zdravstveni dom iz mestnega jedra in ambulate, ki so sedaj razpršene po mestu. Na Bonifiki ostaja zdravstveni dom in seveda na podeželju obstoječe ambulate in nove ambulate, ki jih urejamo.

Kako se bo zaključil natečaj za ureditev t.i. »kozjega otočka« pred urbanim obmorskim parkom?

Najverjetneje ga bomo nekako ozelenili, morda zasadili drevo. Imam občutek, da karkoli drugega ne bi bilo dobro sprejeto. Ne želim, da bi ta otoček postal povod za prepire med nami. Naj postane lepo turistično obeležje za sliko za spomin.

Urejanje obale od Žusterne proti Izoli za muja. Zakaj?

Objava arhitekturnega natečaja je v teku. Potem bomo izbrali rešitve. Velikih posegov ne bo. Želim si postavitev kakega lesenega pomola in da bi po možnosti preusmerili vsaj del kolesarske poti s sedanje ceste za pinije, med pinije in klif, zato da bi dobili več razbremenjenih in umirjenih površin za sprehajalce, kopalce in druge, ker je včasih na tej obali kar precejšnja gneča. **Kdaj bo Markovec dobil obljubljeno dvigalo ali vzpenjačo?**

To bo dvigalo do parka pri osnovni šoli A. Ukmarja, kjer po navadi zakurijo prvomajski kres. Želja je, da se zgradi leta 2024. Nekaj se je zavleklo pri zemljišču na spodnjem delu, ki je še vedno v lasti Darsa. Dars uradno nima nič proti temu, da zemljišče prenese na državo, ta pa nam ga bo dala v upravljanje.

Koliko bo dvigalo stalo?

Manj, kot je bilo predvideno, Čeprav so cene zrasle, še vedno govorimo o znesku okoli treh milijonov evrov. Dvigalo mora biti zgrajeno tako, da bo lastnik zemljišča (Milan Mandarić) imel možnost gradnje hotela.

Kakšne prireditve si želite na Titovem trgu?

Ge za najlepši zgodovinski trg v Sloveniji, na katerem bi morali imeti pretežno posebne dogodke višje kulturne vrednosti. Raznim Severinam, Bešlićem in drugi pop glasbi pa nameniti druge mestne površine. Na primer prenovljeni Muzejski trg, ali pa Ukmarjev trg ob morju.

Imate krog ljudi, s katerimi se posvetujete glede svojih odločitev?

S komer koli se pogovarjam, mi lahko pomaga razmišljati o odločitvah. Moteče je, ker ljudje pogosto zelo površno poznajo kompleksen problem in menijo, da imajo zanj enostavno rešitev. Te so zelo redke, a včasih res obstajajo. Pred kratkim mi je tako piranski župan odprl oči pri problemu urejanja deponije za zapuščena vozila. Na njej imamo več kot 50 vozil, ki se jih v skladu z občinskim odlokom nikakor nismo mogli znebiti. Šele sedaj pa smo ugotovili, da smo ves čas slepo sledili zapletenemu odloku, namesto da bi se oprli na zakon, ki nam omogoča uničenje zapuščenih vozil že po treh mesecih.

Kaj bo po vaše zaznamovalo vaš drugi mandat?

Za zdaj se še ne vidi, ampak drugi mandat mora zaznamovati to, da bomo manj gradili in več sadili. Naša prva naloga postaja zmanjševanje vplivov podnebnih sprememb. Prednost mora dobiti zelena infrastruktura. Najti moramo čim več rešitev, da si olajšamo bivanje ob sušah, poplavalah in drugih podnebnih vplivih. Doseči moramo politično soglasje, da je včasih treba žrtvovati parkirišče, tribuno, sedež v gledališču za reševanje narave, ki nam sedaj očitno lahko v enem dnevu odnese vse, kar smo gradili celo življenje.

Kako ste zadovoljni z delom kulturnih zavodov? Boste podprli načrt gledališča za otroke?

Gledališče Koper ima težavo: vedno večje stroške in sorazmerno manjši obisk, skupaj bi morali iskati nove vsebine, ki pa jih zelo težko izpeljejo. Iščejo nekaj novega, namesto, da bi se reorganizirali in bolje opravljali svoje delo. Sicer pa moram biti kot župan v izhodišču nezadovoljen z delom zavodov. Ne gre za to, da zavodi ne bi opravljali svojega dela, želim si le, da bi z javnimi sredstvi in financami upravljali bolje kot doslej. Vedno smo v precepu, kdo naj vodi te zavode: menedžer ali nekdo iz stroke, ki jo pokriva zavod. Smo se že pogovarjali v prejšnjem mandatu o povezovanju zavodov, vendar politika ni bila za to in je raje ostala za občinskimi plotovi.

Boris Šuligoj in Tomaž Perovič

Opomba uredništva: za časopis je bil intervju krašan. V celoti ga lahko preberete na www.obalaplus.si.

V Piranu nadaljujejo projekt protipoplavne zaščite

V Piranu izdelujejo natečajno nalogo, ki bo podlaga za izvedbo javnega natečaja za izbiro najustreznejše projektne rešitve protipoplavne zaščite mesta. Pri tem na občini projekt protipoplavne zaščite Pirana nadaljujejo z drugačnim pristopom pri projektiranju in iskanju najustreznejših tehničnih in arhitekturnih rešitev, kot so to zastavili v času prejšnje oblasti in pri projektu, ki je padel na občinskem svetu.

Piran je med tremi slovenskimi obmorskimi mesti najbolj izpostavljen poplavam, kar se je znova izkazalo v zadnjih letih. Najbolj ogroženi so deli mesta pri obali in Tartinijev trg. V Piranu tako beležijo od 8 do 31 poplav letno. Tudi projekcije za naslednja desetletja niso najbolj optimistične in kažejo na potrebo po dodatni zaščiti mesta z ustreznimi ukrepi.

Na piranski občini so lani postregli s podatki, da se bo do konca 21. stoletja povprečna gladina svetovnih morij po scenariju Medvladnega odbora za podnebne spremembe (IPCC) dvignila po optimističnem scenariju od 40 do 60 centimetrov, po bolj pesimističnem pa od 70 do 120 centimetrov. "Projekcija za severni Jadran je podobna kot za svetovno povprečje, zato je izvedba celovite protipoplavne zaščite, ki bo zaščitila urbano in kulturno dediščino ter zagotovila nemoteno življenje in poslovanje mesta, edina odgovorna rešitev," pravijo na občini.

PRVOTNEMU PROJEKTU SO SE UPRLI

Skupina Pirančanov je lani izrazila izrazito nestrinjanje s posegi v okolje, saj menijo, da bi tako uničili kulturno dediščino mesta. Nekateri celo svarijo, da je zid okoli obale Pirana

nesmiseln, saj svoje naloge ne bo opravil, ker bi voda v mesto še naprej prodirala skozi tla. Na občini so tovrstne očitke zavračali in svarili pred dezinformacijami. "Glede končnega izgleda protipoplavne zaščite je še preuranjeno govoriti, saj je do sedaj izdelana le idejna zasnova projekta, ki je podlaga za pridobitev mnenj in soglasij ter izvedbo predhodnih raziskav (arheoloških, geoloških, geomehanskih, hidroloških)," so povedali in dodali, da se šele na podlagi pridobljenih rezultatov vseh teh raziskav lahko izdela končno projektno dokumentacijo za pridobitev gradbenega dovoljenja.

Kot so lani nato predstavili na javni tribuni, je bilo v idejnem projektu predvideno, da se rekonstruira dotrajani pomol in zgradi zapornico, ki bo preprečevala vdor vode ob visokih plimah in jugu, predvideni so

tudi rekonstrukcija in ureditev meteorne kanalizacije, zadrževalnikov in črpališča za kanalizacijo, pa dvig zaščitne kote obalnega pasu in preureditev skalometa. A projekta takrat ni podprl piranski občinski svet. Nekateri svetniki so vodstvu občine očitali, da ga je pripravila potihoma in brez usklajevanja z deležniki ter da na splošno ni ustrezno pripravljen. Strinjali so se, naj se projekt protipoplavne zaščite prenese na novo občinsko oblast in tako ga je od Denia Zadkovića podedoval Andrej Korenika, ki je na tiskovni konferenci avgusta napovedal, da se bodo oktobra v Piranu začele geomehanske meritve, ki so tudi pogoj za gradbeno dovoljenje.

NADALJEVANJE Z DRUGAČNIM PRISTOPOM

Na občini Piran so nam pojasnili, da zdaj projekt protipoplavne zaščite Pirana nadaljujejo z drugačnim pristopom pri projektiranju in iskanju najustreznejših tehničnih in arhitekturnih rešitev. Projekt je zdaj v fazi izdelave natečajne naloge, ki bo podlaga za izvedbo javnega natečaja za izbiro najustreznejše projektne rešitve protipoplavne zaščite mesta Piran. Natečajna naloga pa se izdeluje na podlagi priporočil delovne skupine, ki jo je ustanovil župan, in stališč javnosti, ki jih je Občina Piran pridobila med lansko javno predstavi-

tvijo idejne zasnove projekta.

Kot pravijo na občini, bodo v natečajni nalogi izdelovalcem natečajnih rešitev ponujeni vsi potrebni vhodni podatki, parametri in študije, s katerimi občina razpolaga in na podlagi katerih pričakujejo ustrezne arhitekturne predloge. "Na ta način bodo imeli projektanti dovolj svobode za pripravo kreativnih projektnih rešitev, pri čemer pa so ključne zahteve tega projekta zelo jasne: zagotoviti protipoplavno zaščito

mesta Piran, urediti odvajanje meteornih in padavinskih voda ter pripraviti ustrezno arhitekturno umestitev v staro mestno jedro Pirana," razlaga jo na občini.

Za zdaj so pridobili pogoje vseh predpisanih soglasodajalcev, popisali morskno favno in floro v vplivnem območju posega, preverili stanje starega pomola, opravili geološke raziskave, izdelana je bila hidrološko hidravlična študija mesta Piran, geodetske podlage obale in morskega dna ter arheološke raziskave glavnega pomola, medtem ko se bodo geomehanske raziskave obale mesta kot zapisano pričele izvajati oktobra.

Po zaključeni natečajni nalogi bo občina v sodelovanju z Zbornico za arhitekturo in prostor pripravila in objavila natečaj za izdelavo natečajne idejne rešitve. Po izbiri najustreznejše rešitve pa sledi predpisan postopek pridobitve gradbenega dovoljenja.

EVA
BRANC

ELEKTROCENTER

Salon svetil in največja ponudba elektromateriala
Vanganeljska c. 6, Koper • www.elektro-center.si
Tel.: 05/ 612 1500 • GSM: 041 283 385

Za vaš hitrejši nakup sedaj z novim načinom samopostrežbe • Vabljeni v prenovljeno specializirano trgovino z elektrotehničnim materialom!

OBALA
časopis in portal
za slovesko Istru **plus**

Imate dejavnost? Si želite novih strank, več kupcev vaših izdelkov ali več naročnikov vaših storitev? Tukaj je pravi prostor za vas! Vaš oglas bo vsak mesec dosegel **25.500** gospodinjstev v slovenski Istri! Pokličite nas na **040 600 700** ali nam pišite na marketing@obalaplus.si in izvedeli boste prednosti oglaševanja v časopisu in na spletnem portalu www.obalaplus.si

Jesen v Termah Portorož

ODKRIJTE ČAROBNO SPROŠČUJOČO PONUDBO AUTUMN HITS

Od 16. septembra do 15. decembra 2023 lahko uživate v naboru revitalizirajočih tretmajev, posebej izbranih za regeneracijo telesa in celostno sprostitev v tem čarobnem letnem času.

Kaj vam ponujamo?

- **Skrb za vitalnost:** z neinvazivno, praktično, zanesljivo in hitro diagnostično metodo Tanita merimo telesno maso, delež telesne maščobe, delež vode v telesu ter številne druge lastnosti. Ugotovitve služijo za načrtovanje prilagojene prehrane ter dopolnilnih storitev. 20-minutna storitev s popustom za 24€.
- **Morska sprostitve:** Potopite se v 20-minutno pomirjujočo Biserno morsko kopel. Cena v času posebne ponudbe je 35€.

- **Detox obloga:** Prepustite se obnovitvenim močem zdravilnega solinskega blata. Detox Fango, 20-minutni tretma, po posebni ceni 35€.
- **Nega in obnova:** 100% morski magnezij pridobljen iz morske vode ter kombinacija vitamina B6, tavrina ter izvlečki citrusov pomagajo zmanjšati utrujenost in prispevajo k ravnovesju v telesu. Pomanjkanje magnezija je lahko tudi posledica stresa, zato se program še posebej priporoča osebam, ki so izpostavljeni večjim stresnim situacijam. 60-minutni Magnezijev program za telo za 63€.

- **Obnova obraza:** neinvazivna metoda prenove in osvežitve kože, ki poleg pršenja kisika zajema še negovalni tretma s hialuronom. Kisik omogoči, da aktivne učinkovine prodrejo do globljih plasti kože, jo pomirjajo in vlažijo. 60-minutni tretma za 74€.
- **Orientalno razvajanje:** Uživate v 50-minutni orientalski masaži rok in nog. Dlani in stopala so polna refleksnih točk, ki ugodno vplivajo na delovanje celega telesa in spodbujajo delovanje organov. Orientalna masaža stopal in dlani za 53€.
- **Tajska limfna drenaža:** Odkrijte terapevtske čudeže tajske limfne drenaže. Pomaga pri odvajanju odvečne vode iz telesa in njegovem razstrupljanju. 50 minutna storitev po posebni ceni 58€. Zaradi zasedenosti in časovno omejene ponudbe priporočamo, da storitve čim prej rezervirate. Za rezervacije in informacije kontaktirajte 05 692 80 09 in wellness@lifececlass.net

TOYOTA COROLLA CROSS
HYBRID ELECTRIC

Vsak trenutek z našimi najbližjimi šteje.

OD **159€** NA MESEC

DO **10 LET** JAMSTVA

Povprečna poraba goriva za vozila Toyota Corolla Cross Hybrid Electric: od 5 do 5,4 l/100 km in emisije CO₂: od 114 do 122 g/km. Emisijska stopnja EURO 6 AP. Emisije NOx: od 0,0039 g/km do 0,0059 g/km. Oglikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije onesnaževal zunanega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delce PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. 10 letno jamstvo hibridne baterije velja ob rednih testih hibridne baterije (HHC) na 1 leto ali 15.000 prevoženih km (kar nastopi prej) pri pooblaščenih prodajno-servisni Toyota trgovski mreži. Po preteku tovarniške garancije vam ponujamo brezplačno vključitev v program jamstva Toyota Relax (vse do starosti 10 let ali 185.000 km). Corolla Cross 1,8 Luna FWD • vrsta financiranja: finančni leasing • predračunska vrednost predmeta financiranja: € 29.990 • lastna udeležba (polog): € 11.566,50 • znesek financiranja: € 18.798,88 • število obrokov: 60 - mesečno plačevanje: € 159 • obroki se v času trajanja pogodbe ne spreminjajo • zadnji obrok: € 14.758 • stroški odobritve: € 375 • skupni znesek za plačilo brez lastne udeležbe: € 24.672,77 • predvideno število kilometrov na leto 10.000 • letna obrestna mera: 6,5 % p.a. je fiksna • efektivna obrestna mera: 7,21 % na dan 16. 8. 2023 • stroški priprave niso vračunani v obrok. Slika je simbolična. Več na www.toyota.si. Toyota Adria d.o.o., Brnčičeva 51, Ljubljana.

AVTO CENTER JEREB 051/233-101, 051/682-666

Le attività della CAN costiera

CAN COSTIERA - RIPRENDONO LE ATTIVITA' DOPO LA PAUSA ESTIVA

Con una serie di incontri e riunioni la CAN Costiera ha avviato nelle scorse settimane la sua attività per i mesi autunnali

e invernali. Gli impegni che si prospettano sono molti e anche impegnativi. Il primo ha riguardato la ricostruzione del Comitato per i programmi italiani di Radio e Tv

Capodistria, dovuta all'approvazione della nuova legge sulla RTV di Slovenia, che ha portato novità negli atti fondamentali dell'ente.

RICONFERMATO IL CONSIGLIO DI PROGRAMMA - LE PRIORITA' RIMANGONO LE STESS

Durante una seduta svoltasi a Lubiana, è stato riconfermato gran parte dell'organismo preposto alla verifica dei programmi italiani di Radio e Tv Capodistria. Alla sua guida è stato riconfermato Alberto Scheriani e tutti i rappresentanti nominati dalla CAN Costiera. La procedura si è resa necessaria dopo l'approvazione della nuova legge RTV, che tra le sue norme richiede anche una nuova votazione degli organismi di gestione. I consiglieri hanno avuto modo

di conoscere da vicino la nuova dirigenza della RTV nazionale, il Presidente del Consiglio d'amministrazione, Zvezdan Martić e il presidente del Consiglio di programma, Goran Forbici, incontrati anche in separata sede dai vertici della CAN Costiera. È stato stabilito che le priorità per i programmi italiani rimangono invariate. Da Lubiana è giunto il riconoscimento della loro importanza sulla scena nazionale, con appelli a far rimbalzare maggiormente sulle reti slovene le produzioni proprie capodistriane. Ai massimi dirigenti RTV è stato chiesto di garantire stabilità finanziaria a Radio e Tv Capodistria, nonché un consolidamento degli organici con nuove

assunzioni e soprattutto con l'avvicendamento dei dipendenti collocati a riposo. Accordi in tal senso erano stati già raggiunti anche grazie al costante impegno del deputato, Felice Žiža. Confortano le nuove competenze del Consiglio RTV nazionale in fatto di pianificazione dei programmi, che potrebbe dare maggiori certezze alla realizzazione dei programmi stabiliti all'inizio dell'anno. Nel corso della seduta costitutiva del Comitato è stato prorogato anche l'incarico ad interim a David Runco, vicepresidente del Consiglio di amministrazione con delega per i programmi italiani. Il bando di concorso per questa funzione è in procinto di chiudersi ed esprimerà poi un dirigente con pieni poteri anche per i programmi in lingua italiana prodotti a Capodistria.

PROGETTI IN CORSO - SU TUTTI LA RISTRUTTURAZIONE DI PALAZZO TARSIA

La CAN Costiera è impegnata in questo periodo su numerosi fronti, come ad esempio la progetta per edificare la base economica della CNI. Con particolare attenzione ed emozione viene seguito, però, il restauro di Palazzo Tarsia. L'austero palazzo in stile tardo rinascimentale risale al XVI e fu la dimora della famiglia nobile dei Tarsia, di cui il musicista e compositore Antonio fu indubbiamente il più famoso. È stato rilevato dalla CAN Costiera con i mezzi messi a disposizione del governo sloveno, grazie all'interessamento del deputato, Felice Žiža per

farne la prestigiosa sede di tutte le istituzioni italiane che ne avranno necessità. Lo stabile è attualmente oggetto dello studio degli architetti che cercheranno di portarlo ai fasti di un tempo. I riadattamenti che ha subito nei secoli per trasformarlo in alloggi e uffici, hanno celato alla vista dei visitatori importanti testimonianze che ora sono state riscoperte e che saranno un valore aggiunto per lo splendido palazzo in pieno centro storico a Capodistria. Non sono state una sorpresa completa per gli esperti, ma ora richiedono un'attenta progettazione alla quale va dato il tempo necessario per essere completata in modo soddisfacente sia come sede della CAN Costiera che come "salotto buono" capodistriano da sfruttare per concerti, mostre o altri eventi culturali.

CAN COSTIERA E UFFICIO GOVERNATIVO PER LE NAZIONALITA' - INCONTRO CON IL NUOVO DIRETTORE

Dei problemi RTV e dell'aiuto che la CNI si attende in questo ambito si è discusso, sempre a Lubiana, nel corso di un secondo incontro con il neo direttore, Janez Doltar. L'occasione è stata sfruttata per impostare la soluzione di altre questioni che stanno a cuore ai connazionali che vivono in Slovenia. D'attualità rimangono sempre le sovvenzioni per la cultura. Purtroppo

po è sembrato di capire che nemmeno quest'anno sarà possibile ottenere finanziamenti maggiori per le vaste attività di alto livello prodotte dalle Comunità degli Italiani e da altri enti minoritari. Nella stesura del bilancio di previsione si cercheranno sbocchi per ottenere sostegni più

significativi e quindi altre opportunità per il lavoro di gruppi artistici, musicali, giovanili e per le varie sezioni che curano nelle CI iniziative culturali, che di fatto sono anche opportunità di aggregazione per i soci.

CONVEGNO SULL'ATTUAZIONE DEL BILINGUISMO - PASSI AVANTI, TENERE ALTA LA GUARDIA

Il centro congressi di Ancarano ha ospitato il Convegno annuale sui diritti delle Comunità nazionali in Slovenia. Promosso dal Ministero per la Pubblica amministrazione, ha posto l'accento sull'attuazione del bilinguismo nelle zone nazionalmente miste dove vivono gli italiani e gli ungheresi. Una serie di relazioni ha illustrato la base giuridica su cui poggiano le norme che a livello locale regolano insegne, comunicazioni e documenti bilingui. L'Ufficio governativo per le nazionalità, rappresentato dal direttore Janez Doltar e da Stane Baluh, ha ricordato in sintesi i dettami costituzionali che tutelano i diritti minoritari e dai quali prendono forma poi leggi, statuti e decreti comunali. Su quest'ultimi è stata incentrata la relazione della CAN Costiera, del suo segretario Andrea Bartole e della consulente legale Vita Valenti. Hanno ricordato la preparazione del nuovo decreto sul bilinguismo per i quattro comuni costieri, stilato in collaborazione con le CAN Comunali e sottoposto all'attenzione del Consiglio comunali con l'intento di farlo approvare

in testo unico. Finora non è stato discusso, ma esiste la ferma convinzione che ciò avverrà a breve. Le norme in materia in vigore sono ormai superate, richiedono approcci diversi e aggiornati, anche nel capitolo riguardante le sanzioni. Le multe agli inadempienti sono l'ultima risorsa che gli organismi competenti hanno per far rispettare il bilinguismo. Il responsabile dell'Amministrazione intercomunale, Ivan Koljesnikov, dal quale dipendono gli ispettorati e le guardie municipali, ha fatto presente che tutti i dipendenti hanno una perfetta padronanza della lingua italiana e sono in grado di condurre i necessari procedimenti amministrativi bilingui, quando necessario. Il primo approccio è però una constatazione della mancata applicazione del bilinguismo, un'ingiunzione per la correzione degli errori o delle omissioni e sol-

tanto in ultima istanza sporgono denuncia con conseguente multa. Agiscono spontaneamente oppure su segnalazione di organizzazioni o singoli cittadini. Koljesnikov ha elogiato per la proficua collaborazione instaurata le CAN e l'Ufficio per il bilinguismo della CAN Costiera. I regolari incontri con gli esperti di quest'ultima istituzione servono a creare la convinzione che la lingua italiana deve essere rispettata nella vita di ogni giorno e che la presenza della Comunità nazionale italiana nella fascia costiera è un valore aggiunto, che porta un arricchimento culturale. Delle esperienze degli sloveni in Italia hanno parlato i responsabili dell'Ufficio centrale per la lingua slovena presso la Regione Friuli Venezia Giulia, che collabora anche con la CAN Costiera nella stesura di base dati sui termini giuridici nei vari ambiti. Molto hanno fatto anche per la preparazione dei quadri con corsi specialistici. La realtà della Comunità ungherese in Slovenia è stata presentata dai responsabili della loro Comunità autogestita. Le conclusioni del convegno sono state incentrate alla massima soddisfazione, con la valutazione che si fanno progressi nell'attuazione del bilinguismo, ma che ancora molto resta da fare.

COMPARTO SCUOLA- ASSOLUTA PRIORITA' PER LA CAN COSTIERA

Il primo settembre hanno riaperto i battenti in Slovenia le scuole elementari e medie. Un nuovo anno accademico porterà sfide, riforme e si spera passi avanti nel campo dell'istruzione. La CAN Costiera ribadisce l'importanza che le scuole ricoprono per la Comunità nazionale italiana. Sono strumento per creare nei giovani il senso di appartenenza alla CNI, creano nuovi quadri per le istituzioni e avviano tanti giovani connazionali al mondo del lavoro. Il banco di prova per la validità del sistema scolastico sono ogni anno le iscrizioni ai primi anni. Le statistiche indicano ottimi risultati, con più iscritti nelle varie scuole da Pirano a Capodistria. Particolarmente pregevoli i risultati alla Scuola Media Pietro Coppo che avrà 25 allievi in più rispetto allo scorso anno. Aumenteranno di conseguenza le sezioni professionali e tecniche, abbandonando i programmi combinati tra educatori e tecnico in economia. I vertici della CAN Costiera hanno rilevato che stanno lavorando alacremente per dare ad alunni e insegnanti condizioni di lavoro sempre migliori. Le soluzioni vengono cercate nei costanti incon-

tri con i presidi degli istituti. In programma anche colloqui con il Ministero e l'Istituto nazionale per l'istruzione. Si stanno gettando le basi per un nuovo progetto del Fondo sociale europeo che andrà a beneficio delle scuole di ogni ordine e grado. Sono in fase di preparazione anche importanti progetti europei. Di recente si è svolto anche un incontro al Consolato generale d'Italia a Capodistria per rinsaldare la collaborazione, che si esprime tra l'altro nei seminari d'aggiornamento professionale per docenti. Da non dimenticare poi l'edilizia scolastica con l'avvio dei lavori al Collegio dei Nobili, che prossimamente sarà visitato dagli interessati. Gli interventi sono delicati poiché riguardano un edificio antico, che ha bisogno di essere consolidato e rimesso a nuovo rispettando a regola d'arte la sua architettura, pur rendendolo usufruibile agli alunni delle elementari e agli studenti del liceo, che attualmente sono ospiti in altre sedi. Gli spazi a loro disposizione appaiono adeguati, insegnanti e ragazzi confermano questa impressione. Nascono nuove prospettive di collaborazione come ad

esempio con la Scuola elementare slovena in Bonifica, dove si sviluppano iniziative comuni e si creano le basi per quella pacifica convivenza di cui spesso si parla. Saranno seguiti con attenzione a livello comunale e anche a Lubiana gli altri progetti abbozzati per Pirano, Isola e Ancarano. Purtroppo le procedure burocratiche e la mancanza di fondi prolungano i tempi di realizzazione, ma la CAN Costiera assicura il suo costante interessamento per la loro realizzazione in tempi relativamente brevi. Le novità degli ultimi mesi in campo scolastico sono rappresentate anche da due nuove presidi: Ambra Šlosar Karbič, che subentra a Nadia Zigante alla guida della scuola elementare "Vicenzo e Diego de Castro" di Pirano, nonché Selma Širca che prende il posto di Luisa Angelini Ličen, collocata a riposo dopo una lunga carriera di professoressa e preside al ginnasio "Gian Rinaldo Carli" di Capodistria. La CAN Costiera e il suo presidente, Alberto Scheriani hanno ringraziato le presidi uscenti per il contributo che hanno dato allo sviluppo del settore scolastico minoritario.

Naj vas ogreje
pooblašчени monter

PROTERM.IC
INŠTALACIJE & SERVIS

Čurin Igor s.p.
041/637-727
www.protermic.si

Ustvarite si
svoje podnebje
s toplotnimi
črpalkami **Clivet**.

- ✓ Split toplotne črpalke z integriranim bojlerjem sanitarne vode
- ✓ Split toplotne črpalke s stensko enoto
- ✓ Monoblock toplotne črpalke

CLIVET
Home

Sphera EVO
2.0

SUBVENCIJE
ENO SKLADA

ErP 55°C A++
L A+

Zastopstvo za Slovenijo:
TERMOTEHNIKA
TERMOTEHNIKA d.o.o.
Pod Trško goro 83; 8000 Novo Mesto

Damjan Kozole

Pri dvaindvajsetih, leta 1987, je naredil prvi film. Potem jih je posnel še petnajst, med drugimi Stereotip, Za vedno, Rezervni deli, Delo osvobaja, Slovenka, Nočno življenje, Polsestra, dokumentarce Dolge počitnice, Projekt:rak, Meje, za katerega je dobil posebno priznanje za človekove pravice.

Njegovi filmi so bili prikazani na več kot sto mednarodnih festivalih, prejeli so številne domače in tuje nagrade, Rezervni deli so bili predvajani v tekmovalnem programu Berlinala, v Karlovih Varih je prejel kristalni globus za režijo Nočnega življenja.

V soboto, 7. oktobra bo na Festivalu slovenskega filma v Portorožu predvajan njegov novi film Pero, posvečen prijatelju in velikemu igralcu Petru Musevskemu.

Ko sem gledala film na slovenski predpremiери v Kranju, v Prešernovem gledališču, kjer je Peter Musevski igral 17 let, sva bili s prijateljico, ki je bila z mano, nekajkrat na robu joka. Obe sva ga poznali. Toda v tistem trenutku sledi scena, ki te vrne v preteklost in Pero zaživi tak, kot smo ga poznali. Umirjen, duhovit. Zdi se mi, da je Pero vaš najbolj intimen film, v katerem celo nastopate. Kako se lotite filma, ki govori o umrlem prijatelju in sodelavcu, o njegovih demonih in tragični zgodbi?

Takšnega filma ne moreš načrtovati, tak film se zgodi. Dokumentarni film sledi življenju in ne napisanemu scenariju. Tokrat smrti, ne življenju, ampak tudi, kadar govorimo o smrti, govorimo o življenju. Vedel sem, da se Pero sooča s hudo stisko in ker nisem videl drugega načina, kako bi mu pomagal, sem mu predlagal, da posnameva film o njem, reciva temu pogojno, predlagal sem mu filmsko terapijo. Da poskuša skozi film spregovoriti o stvareh, ki ga mučijo, ki so ga zaznamovale, da spregovori o demonih, ki se jih vse življenje ni mogel rešiti. Že takrat je bila ideja, da bova film o depresiji naredila v žanru črne komedije, da poskuša ujeti življenje, da poskuša loviti ravnotežje in da ne ostajava samo v mraku. Potem se je zgodil 18. marec 2020, ko se je Peru nakopičilo toliko stvari, da enostavno ni več zdržal. Telefonski

klic mi je sporočil, da ga ni več. Kaj se je takrat dogajalo v moji glavi, je težko opisati, zanesljivo pa ne ta film. To je film, ki ga nisem hotel posneti. Najprej je bilo zanikanje, ni ga več in tudi filma ne bo. To je bilo obdobje korone, prvi »lockdown«, vse je bilo virtualno, čudno, tudi njegova smrt je delovala neresnično. Preprosto še nekaj časa nisem verjel. Vedno bolj pa je za mano prihajal občutek, da moram ta film posneti, da je to moj dolg do Perota, da se z njim poslovim od njega. Pravite, da je to tudi film o meni, ja, saj sem ostal samo jaz, izgubil sem glavnega igralca. Izjemno nerad nastopam, ampak tokrat sem moral, nisem imel izbire, zaradi Perota ...

Vaš nastop je bil odličen.

Hvala. Ko sem posnel prve »offe« samega sebe in se poslušal, je bilo grozno. Moje mesto je za kamero, vedno režiram druge. Tokrat sem moral samega sebe. Kot režiser, zahteven do drugih sodelavcev, sem še toliko bolj zahteven do sebe. Ni se bilo lahko prenašati. V procesu nastajanja mi je postajalo jasno, da to ne bo samo film o Perotu; to je film, ki mu je posvečen. Ni klasičen biografski film. To so moji spomini na človeka, ki sem ga imel rad, s katerim sem posnel osem filmov, s katerim sva delala skupaj skoraj četrt stoletja, si delila marsikatero izjemne trenutke, velike uspehe in hude

stiske. Postajalo mi je jasno, da je to tudi film o vseh nas, ki živimo za film, gledališče, nenazadnje tudi o umetnikih in o tem, kako krhki smo kot ljudje, da vsi potrebujemo obrambne mehanizme, da preživimo. Po Perotovi smrti sem bral njegove intervjuje, v njegovih lucidnih odgovorih sem slišal njegov glas, bil je živ. Naletel sem na stavek, ki me je res pretresel. Pero tam pravi: "Moja specialnost je, da mi na obrazu vse piše, nimam obrambnih mehanizmov." Spomnim se, da mi je enkrat rekel, da ga ne prizadanejo neuspehi, uničijo ga uspehi, ni pripravljen na to, ni rojen za to. Tako sijajen igravec, ki je tako dvomil vase.

V filmu je najbolj pretresljiv del, kjer razlaga o svoji depresiji. Popolno nasprotje so igrane scene, ki so res zabavne. Zdi se mi, da ste uspeli uravnotežiti pripoved, ker Pero ni bil samo depresiven in žalosten, je bil tudi izjemno duhovit, zabaven. Bila ga je ena sama mirnost, nikoli ni vzrožil nad komerkoli in v tem sta si podobna.

Danes se ga spominjamo po prezgodnji smrti in po tem, da je javno govoril o depresiji. Toda Pero je bil tudi eden najbolj duhovitih ljudi, kar sem jih poznal. Saj veste, mnogi zabavni ljudje v sebi skrivajo globoko žalost. Pero je imel subtilen smisel za humor, z njim je bilo velikokrat zelo zabavno. Bil je izjemen opazovalec človeških gest in navad. Ko je prišel na snemanje, je vedno prinesel drobne karakterne ideje za svoj lik, prinesel je tudi dobro energijo. Z njim sem se na snemanjih počutil varnega, mislim, da je bilo tudi obratno, tudi on se je počutil varnega z mano. Pero ni bil človek velikih šal, iz malenkosti je znal narediti duhovit prizor. Bil je tudi sijajen imitator. Pero je bil veliko več od tistega, kar so ljudje spoznali na filmu, na televiziji in v gledališču.

Ko sva sodelovala pri filmu Stereotip, je bila moja zadolžitev PR, zato sem bila večkrat na snemanju. Čudila sem se vaši umirjenosti, ker bi jaz ob nekaterih scenah in ekipi že zdavnaj izgubila živce. Je to tudi nujna značajska poteza nekoga, ki dela z ljudmi, v tem primeru režiserja?

Film je vedno prostor sodelovanja, kjer

BOJANA
LESKOVAR

se združuje veliko različnih ljudi. Spletejo se močna zavezništva in odnosi. Na setu je 30, včasih 50 ljudi, filma ne delaš sam, je vedno timsko delo in moja naloga je, da vse te ljudi prepričam, da tudi oni verjamejo v to, v kar verjamem sam. Na snemanjih imam rad, da ljudje govorijo tiho, da ne kričijo. Klasična predstava o tem, kako poteka snemanje, na katerem vsi nekaj vpijejo, pri meni ne drži, pri meni se skoraj šepeta, meji že skoraj na sakralno atmosfero. Film snemaš enkrat na pet let in takrat potrebuješ koncentracijo, ne pa kaos.

Film Pero je imel svetovno premiero januarja letos na festivalu v Rotterdamu.

Takrat sem imel občutek, da sem se od Perota tudi zares poslovil.

Opazovala sem odzive gledalcev. V Kranju smo film gledali tisti, ki smo ga poznali, znanci, prijatelji, sodelavci in se odzvali podobno. Prijatelj, ki je bil z mano, ga ni nikoli srečal v živo. Po ogledu filma mi je dejal, da ima občutek, da ga je poznal, da mu je blizu. To je uspeh filma. Film je bil potem prikazan tudi na Sarajevskem filmskem festivalu, 7. oktobra bo na Festivali slovenskega filma v Portorožu, 17. oktobra pa prihaja na redni spored po Sloveniji. Kako so film sprejeli tam, kjer Pera niso poznali?

Kako bodo razumeli filmi tisti, ki ga niso poznali, sem se spraševal tudi sam. Dosedanje projekcije v tujini so pokazale, da film deluje tudi na tej ravni. Pero ni samo Peter Musevski, Pero je tudi simbol, je marsikdo, v njem se prepoznavajo predvsem igralci od vsepovsod, ker govorijo tudi o njihovih stiskah. Predvsem v prvem delu, ko njegovi kolegi tako boleče razgalijo svoje lastne rane. Film preko Perota govori o tem, kako krhek je ta svet ustvarjanja, poln dvomov in stisk, nestrukturirane načina življenja. Nenazadnje je lahko tudi metafora življenja nasploh, neprestano se soočamo s svojimi dilemami, ki so včasih zelo mračne.

Najbrž se strinjate, da je v Sloveniji veliko ustvarjalcev na vseh področjih, od slikarjev, kiparjev, pisateljev, pesnikov, gledališčnikov in filmarjev, pri

tem pa mislim na režiserje, snemalce, scenografe, kostumografe ... In vsi se borite za isti kos kruha, ki pa ni prav velik.

S tem se ne bi čisto strinjal, ker je filmsko področje zadnja leta dobro urejeno, sistem odločanja je postal transparenten, financiranje je solidno in kar je najbolj pomembno, mladi avtorji redno dobivajo priložnosti za prvence. Pred desetimi leti ni bilo tako. Ne gre samo za dobro delovanje Slovenskega filmskega centra, tudi Društvo slovenskih filmskih režiserjev deluje dobro in upam si trditi, da znotraj stroke deluje zavezništvu in spoštovanje med kolegi.

Vi imate 59 let in imate za sabo 15 filmov, lahko bi rekli, da ste izkušen režiser. Katera generacija so mlajši režiserji?

Ko rečem mlajši, mislim na tiste, ki so generacija mojega sina, torej približno pol mlajši od mene. Večina mojih sodelavcev je generacija mojega sina.

Namenoma?

Film je naporno delo, zahteva veliko odrekanja, snemanja so težka, včasih noč za nočjo, Rezervne dele smo npr. snemali 42 noči. Snema se po največji vročini, po največjem mrazu, ta posel tudi ni najboljše plačan. Ni lahko živeti s filmarjem. Veliko ljudi najde mirnejši poklic, filmska snemanja so za ljudi, ki to počnejo s strastjo, imajo energijo in logično je, da so to mlajši ljudje. Fino mi je delati z mlajšimi, ker se mi zdi, da tudi oni meni prinašajo energijo. Hkrati pa so v moji ekipi sodelavci, s katerimi delam že od začetka. S producentom Danijelom Hočevarjem sva skupaj od mojega prvega filma, maskerka Mojca Gorogranc je pri vseh mojih filmih od leta 1996 ...

Kaj ti da toliko let sobivanja s filmom?

Veliko prijateljstev, po vsem svetu srečuješ izjemne

ljudi, ki jih drugače nikoli ne bi. Veliko vznemirjenje, ko ustvarjaš zgodbe. Vsak film je izlet v neznano. Razočaranja. Neprespane noči. Dvomi. Življenja in letnic se spomniš po filmih, ki si jih posnel.

Ste v vseh teh letih kdaj pomislili, da se s filmom ne bi več ukvarjali?

Seveda, ko pet ali več let ne prideš do filma, čakanja ubijajo. Večkrat sem se spraševal, ali mi potreba po pripovedovanju zgodb odtehta vse dvome in stiske, ki mi jih povzroča film. Seveda sem, ko sem bil mlajši, večkrat razmišljal, da bi se umaknil iz filmskega sveta. Zdaj, po vseh teh letih in filmih sem se sprijaznil, da bom s filmom živel do konca.

Režija je tudi obrt. Kje ste se je naučili?

Nisem prepričan, da je režija obrt. V Sloveniji, pa tudi v Evropi, nimamo pogojev, da bi delali klasične obrtniške filme. To delajo v Hollywoodu in to veliko bolje kot mi. Režija je pripovedovanje zgodb, psihologija, opazovanje ljudi. Večina teh dobrih obrtniških filmov me dolgočasi, ne vznemirjajo me, ne ponujajo kakšne nove človeške izkušnje. Moj okus za filme je bil in je malo čuden, običajno ni v skladu z večinskim mnenjem. Niso problem samo hollywoodski filmi, zadnja leta postaja problematičen tudi evropski film. Številne scenarijske delavnice proizvajajo zelo podoben tip scenarijev, dramaturško predvidljivih.

Kako vi gledate filme? Kot režiser ali samo gledalec?

Dobre filme še vedno gledam kot gledalec, takrat pozabim, da sem režiser. Ko kaj ni v redu, zelo hitro postanem režiser. Mi se (skoraj) ves čas zavedamo, da je za platnom mehanizem, ki je ustvaril te podobe.

Za vas je značilno, da znate povedati zgodbo tudi v vsakdanjem pogovoru, ne samo v filmu.

Režija je v svoji osnovi pripovedovanje zgodb, ki pri gledalcih zbudijo čustva.

V nekem intervjuju ste rekli, da so festivali nastali iz ljubezni do filmov.

Ne spomnim se, da sem to rekel, se pa strinjam s tem.

Festival slovenskega filma je imel strme vzpone in padce. Zdaj pa je dobil novo lokacijo, dodatne vsebine in je dober pregled slovenske filmske produkcije. Tudi zato moraš vse filme videti v nekaj dneh, na enem mestu, kot sva že rekla, pomemben je tudi kontekst. Najbrž ste že videli nekaj prikazanih filmov. Kakšna je letošnja bera?

Portoroški festival je nacionalni festival, prikazati mora tisto, kar je v tem letu ali dveh nastalo v Sloveniji. Imel je vzpone in padce v konceptualni zasnovi, predvsem pa je vedno usodno povezan s kakovostjo slovenskega filma. Če filmi niso dobri, tudi festival ne more biti. Prepričan sem, da je slovenski film zadnja leta v dobri kondiciji, da je postal ambiciozen, da se snema veliko zanimivih filmov. Imamo srečo, da je to obdobje dobrega vodstva SFC-ja, dobrega vodstva DSR-ja in da je tudi FSF - festival slovenskega filma v dobri rokah. Prihajajo mladi avtorji, ki prinašajo svežino in odpirajo relevantne teme, vedno več jih je, ki si upajo tvegati, iti v neznano. Tudi izkušeni avtorji znajo presenetiti. Prepričan sem, da je slovenski film v dobri koži in da ima lepo prihodnost.

Generali za spodbujanje trajnostnega poslovanja

Natečaj SME EnterPRIZE zavarovalnice Generali je minuli teden zaključil svojo tretjo uspešno izvedbo. Letos tudi s sodelovanjem naše države.

Natečaj SME EnterPRIZE, ki je zaživel pred dvema letoma ob 190-letnici skupine Generali in zdaj poteka že v 10 evropskih državah, je del strateške pobude zavarovalnice Generali za spodbujanje trajnostnega poslovanja med malimi in srednje velikimi podjetji v Evropi. Natečaj nagraduje evropska mala in srednje velika podjetja, ki so svoje poslovanje usmerila v trajnostno smer. Letos je na natečaju prvič sodelovala tudi Slovenija. V prvi izvedbi natečaja je sodelovalo 30 malih in srednje velikih slovenskih podjetij, ki so že uvedla trajnostne poslovne prakse. Minuli konec tedna so na podelitvi nagrad v Ljubljani razglasili najboljše. Podjetja so se lahko prijavila v dveh kategorijah: »pozitiven vpliv na okolje« in »pozitiven vpliv na zaposlene, družbo in skupnost«. V kategoriji »Pozitiven vpliv na okolje« je prvo mesto osvojilo podjetje Lumar IG d.o.o., ki se izkazuje z inovativnimi izdelki, okoljskimi ukrepi in sistematičnim merjenjem trajnosti. Drugo mesto je pripadlo družbi Epidos turizem d.o.o. RIBNO ALPINE RESORT, ki se predano zavzema za zmanjševanje odpadkov in pozitiven vpliv na okolje, v kategoriji »Pozitiven vpliv na zaposlene, družbo in skupnost« pa je prvo mesto osvoji-

lo podjetje Mikro+Polo, družba za inženiring, proizvodnjo in trgovino d.o.o. Drugo mesto v tej kategoriji je pripadlo Rifuzlu (danes podjetje Moja čokolada d.o.o.), ki se izkazuje v spodbujanju trajnostnega življenja, reševanju problematike odpadne embalaže in krepitvi odnosov s strankami in dobavitelji. Med slovenskimi zmagovalci je mednarodna žirija izbrala podjetje Lumar IG d.o.o., ki se bo predstavilo na evropskem do-

godku v Bruslju in s tem postalo del evropskih junakov trajnosti. Predsednica slovenske žirije natečaja SME EnterPRIZE Ana Struna Bregar je izpostavila, da trajnostno poslovanje postaja ključna konkurenčna prednost, kar odraža tudi Evropski zeleni dogovor. Vse prijavljene slovenske podjetnike je pohvalila za njihova prizadevanja pri uvajanju trajnostnih praks, pri čemer so zmagovalci izstopali po svojih trajnostnih rešitvah in strategijah za prihodnost. Ob tej priložnosti je predsednica uprave zavarovalnice Generali Vanja Hrovat poudarila, da želijo aktivno prispevati k oblikovanju bolj odporne in pravične družbe. S pobudo SME EnterPRIZE spodbujajo razpravo o pomenu trajnostnega poslovanja in povečujejo prepoznavnost podjetij, ki so že uvedla pomembne trajnostne prakse. Sicer pa natečaj SME EnterPRIZE povezuje gospodarstvo in akademsko sfero ter je strateško partnerstvo z Evropsko konfederacijo podjetnikov CEA-PME. Skupaj s Skupino Generali je univerza SDA Bocconi pripravila tudi Belo knjigo SME EnterPRIZE, ki prikazuje povezavo med trajnostjo in finančnim uspehom malih in srednje velikih podjetij. Ta dokument se nenehno dopolnjuje in vključuje rezultate trajnostnih poslovnih praks v državah, kjer poteka natečaj, vključno s Slovenijo.

KATJA PEGAN

NAŠI
SPOMINI

Nekaterih stvari v življenju nikoli ne pozabiš. Iz otroštva je tu cela skl

Potem ne bomo nikoli pozabili prvih korakov svojih otrok. Njihovih prvih besed, ki smo si jih verjetno zapisali. Pa prvih bolezni, prvih zob, prvih dni v vrtcu in šoli. Lepih družinskih izletov. Težkih družinskih posvetov. Prvih srečanj s smrtjo. Prvih srečanj z ljubeznijo. Z zavr

In potem se nekega dne tvoj otrok poroči. Takrat verjetno to niso več naši otroci, ampak odrasli ljudje, ki so se brez nas zavezali partnerstvu. Tu se zač

LEON MAGDALENC

KAM
PLUJEMO?

V mladosti sta me spremljali dve stalnici, vezani na morje, obe sta prihajali iz radijskih sprejemnikov. Danes, v času tablic, pametnih telefonov in vseh mogo

Na prvo vprašanje nimam odgovora. Ne vidim smeri, strategije, cilja, vmesnih etap in jasne slike, kako bo potem. Vse skupaj je improvizacija z dvema temeljema. Prvi ponavlja, da smo odvisni od drugih. Smo pač majhni in vse, kar lahko storimo je, da sledimo. Čakamo na poteze drugih in se temu primerno odzovemo ter upamo, da nas pohvalijo, da smo na pravi strani zgodovine. Drugo prepričanje je, da se svet tako hitro spreminja, da je težko najti smisel v vsem skupaj. Na koncu pa se vse uredi. Kot po popl

Torej, na vprašanje, kam pluje naša ladja, je odgovor lahko naslednji: tja, kamor plujejo tudi druge in je vmes prepuščena viharjem, visokimi valovom in kakšnim piratom. Če se ne potopi, pomeni, da gremo naprej. Tako je zdaj tudi v politiki. Leto dni stara oblast obljublja, da bo zdržala še sedem let. Če je to dobra ali slaba novica, presodite sami. Na drugo vprašanje o naših ladjah po svetu pa je še težje odgovoriti. Zunanja politika si ni najbolj na jasnem, kje so njena pristanišča, ker še do jedrne Evrope ne more pripeljati svojega čolna. Nacionalna televizija tudi ne ve, kje bi še imela svoja dopisniška mesta in kaj recimo počne dopisnica v Bangkoku. Edini, ki vedo, kam pripeljati svoje ladje, so športniki. V glavi se vrtilavek »čim bližje, za čim več denarja«, vendar le redkim uspe, zato gredo vsi daleč. Danes vse svetovne, že malo odslužene zvezde, odhajajo v Savdsko Arabijo. Prej je bilo čisto sprejemljivo, da so odhajali v Rusijo, Turčijo in na Kitajsko. Morda pa bi se morala politika zgledovati po športnikih. Se naseliti tam, kjer se formirajo nove zvezdniške ekipe. Še več. Naj kar športniki prevzamejo njihovo vlogo, saj radi rečemo, da so športniki naši ambasadorji.

ANDREJ MREVLJE

KO TUDI
PODGANE
DOBIJO CARJA

“Ti si car!” ti prileti v Ljubljani opazka, če na primer za omizjem izrečeš kakšno ‘pametno’, skušaš biti duhovit in ti morda to celo uspe. Namesto carja bi te na štajerskem označili s štoserjem. Prekmurska ima verjetno kakšno drugo prisposodobu, da ne govorimo o Primorski, kjer zagotovo obstaja “moni” protisloven termin. Žal, premalo poznam lokalne dialekte, toda zagotavljam vam, da v Italiji lahko postaneš kralj zgolj, če si nogometna zvezda in tako naprej do Amerike, kjer semantika nima stalnega bivališča. Toda v primerjavi z Ljubljano bi tukaj, v New Yorku namesto carja uporabili jacka iz kvartopirstva. Jack se je mimogrede povedano naselil tudi v slovenščino in terminološko posodobil carja: “Ti si jack!” je prisposodba, ki si jo je umislila generacija tisočletnikov in so milenci tako potegnili črto med sabo in baby boomerji z njihovimi carji. Če to drži, potem je Evropa socialno bolj dinamična in bolj republikanska od Amerike, saj se s carji lahko poigrava vsak član civilne demokratične družbe. Toda to nikakor in nikoli ne more veljati za Ameriko, kjer niso poznali cesarstva kot državne forme, od katere bi se lahko odlepili. Amerika se je rodila kot razkosana kolonija evropskih cesarstev, nato pa se je brez ovinkov znašla na republikanskih tleh tako hitro, da se ji ni bilo treba odreči niti suženjstvu, zato v ZDA ne zabavljajo čez carje in kralje. Da ne govorimo o cesarjih, o katerih se tudi v Evropi še danes izražamo spoštljivo. Recimo: cesarjem na starem kontinentu priznavamo določen zgodovinski pomen, v Ameriki pa ni šale. Carji v Ameriki niso del pogovornega jezika, pilepljeni so na oblast; so del institucionalnega režima, imenuje in kooptira v svoj kabinet pa jih predsednik Združenih držav brez potrditve Senata. Prvi je 11 visokih vladnih uradnikov za carje imenoval Franklin Roosevelt (1933–1945), med katerimi sta na bila na primer gospodarski car in gospodarski car druge svetovne vojne. Subtilnost delitve dela? Če preletimo zgodovino ameriških predsednikov, standardi za določanje carjev niso transparentni. Zdi pa se, da je pri avtoritarnem predsedniku carjev več kot takrat, ko v Beli Hiši sedi demokrat. Največ carjev do zdaj je imenoval Barack Obama, skupno 38. Med njimi tudi carja za Afganistan in Pakistan (Richard Hoolbrooke, ki je neposredno poročal predsedniku mimo Hillary Clinton, ki je takrat vodila State Department). Obama je med drugim vpeljal carja za podnebne spremembe, za kibernetsko varnost itd. Donald Trump si je privoščil zgolj dva carja. Nato pa je počilo. Eric Adams, ki je lansko leto postal novi župan New Yorka, je aprila imenoval prvega mestnega carja. V resnici gre za cesarico, 35-letno Kathleen Corradi, ki je pri desetih letih doživela travmo. Med sprehodom z materjo ob železnici na Long Islandu je namreč ugledala mrtvo podgano. Bila je zgrožena. Sosedom in lokalnim oblastem je razposlala peticijo z zahtevo po deratizaciji območja. Odločnost Corradijeve je bila všeč županu Adamsu, ki je za boj proti podganam v New Yorku 25 let kasneje iskal svojega prvega carja. Corradijevo je ocenil za »maestro« v boju s podganami, ki je na podlagi mladostnih izkušenj sposobna usklajevanja medagencijskih prizadevanj za reševanje problema podgan v New Yorku. Corradijeva bo na leto prejela 155 tisoč dolarjev plače, njena edina naloga pa je, da se znebi podgan na Manhattnu. Newyorški ciniki in lokalni mediji zdaj zabavljajo, kako je lahko nekdo car podgan, če pa ni podgana.

DORJAN MARUŠIČ

SRČNI INFARKT
SPOMIN,
MORDA KOMU
V OPOMIN

V Sloveniji je pri vsakem enajstem umrlem vzrok smrti srčni infarkt. Trije od petih so moški, najmlajši pokojni so stari nekaj nad 35 let, tretjina vseh umrlih je mlajših od 65 let. Srčni infarkt ne izbira po spolu in ne po starosti! Zabora, slaba dva milimetra ozkih koronarnih žil s strdkom, je lahko usodna.

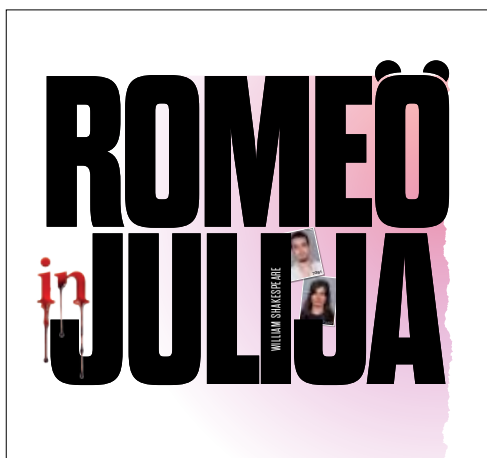
Najbolj značilen znak srčnega infarkta je zelo huda in stiskajoča bolečina za prsnico, na sredini med prsnima bradavicama. Lahko se širi v vrat, levo ramo in roko, ni odvisna od položaja telesa ali dihanja, običajno traja več minut. Na žalost se tako pojavi le v polovici primerov, pri sladkornih bolnikih se bolečina morda sploh ne pojavi. Nujno je poklicati 112, mirovati in pričeti zdravljenje s 500 miligrami acetilsalicilne kisline za preprečevanje rasti strdka v koronarni žili.

Najhujša oblika srčnega infarkta je nenadna srčna smrt, najpogostejše vsled plapolanja prekatov s praktično zaustavitvijo srca. Prisotni moramo nemudoma začeti oživljati in premostiti kritični čas do prihoda reševalne ekipe, prevoza do interventnih centrov za rekanalizacijo zaprte koronarne žile.

Srčni infarkt naj bi v polovici primerov udaril nenadoma, bistveno pogostejše pri osebah s številnimi dejavniki tveganja, prirojenimi in pridobljenimi. Predvsem tisti z danimi in prirojenimi dejavniki tveganja, kot so družinska obremenitev, povišan krvni pritisk in sladkorna bolezen, bi morali bistveno bolje obvladovati pridobljene dejavnike tveganja. Kajenje, prekomerna telesna teža, prenizka telesna aktivnost in neprimerna prehrana so hitro obvladljivi in rešljivi. Vsak sedmi kadilec s povišanim krvnim pritiskom in holesterolom bo v desetih letih razvil koronarno bolezen in živi 16-krat bolj tvegano kot oni brez teh treh dejavnikov tveganja. Ko k vsemu temu dodamo še negativen in neobvladljiv stres, je začaran krog ateroskleroze lahko poguben.

Prav iskanje ogroženih v okviru izjemno uspešnega nacionalnega programa je izboljšala kakovost življenja in rešila prenekatero smrt. Verjetno bodo potrebni še bolj usmerjeni zdravniški pregledi s tankočutnim pogovorom, določitvijo krvnega sladkorja, holesterola, krvnega pritiska, posnetka EKG, obremenitvenega testiranja in preostalih preiskav. Usmerjeni v nižje starostne skupine in tvegane poklice, tiste z izjemno visoko izpostavljenostjo stresu. Med te gotovo sodijo vsi nastopajoči, zabavljači, performerji ... Naj še sam nekaj naredim, zato bom s soglasjem Katje Pegan začel pri zaposlenih v Gledališču Koper. Dragi nam Sašo Hribar, morda res nisi bil najboljši, a boljšega od tebe ne bo nikoli! Počivaj v smehu!

Prva premiera sezone

Otroci v svoje roke niso vzeli kar nekaj. Vzeli so orožje in z njim ravnavo večše. Usposobljeni, izučeni in izurjeni so, saj jih družba na vsakem koraku uči o nasilju. Doma, v šoli, na ulici, v medijih ... Uči jih o vrstniškem nasilju, nasilju nad ženskami, nasilju nad drugačnimi in šibkejšimi, psi-

hičnem nasilju, spolnem nasilju in o vseh oblikah najbrutalnejšega povzročanja zla in škode drugim in drugačnim. Toda dokler jim tega nekdo ne pove, ne pokaže ali ne vsili kot sprejemljiv model obnašanja, otroci ne vedo, kaj pomeni biti drugačen in kako povzročati zlo. Gre, kot pravi Shakespeare, za mržnjo, ki je že tako dolgo vtakna v sprti družini, da nihče več ne ve, od kdaj in zakaj. Razpihovanje sovraštva po načelu »deli in vladaj« je pisano na kožo tistim, ki imajo od tega korist in odhajajo kot zmagovalci, in tudi ti si bodo izmislili vse, kar je lahko predmet razdora in kamen spotike. In mi bomo verjeli. V Shakespearovem primeru je to

lik Kneza, v našem pa vsak, ki odloča in je predstavnik oblasti. Romea in Julijo smo umestili na igrišče; igrišče kot prostor igre odločevalca in igrišče kot prostor otroštva, stkanega iz nasilja. Samo ena, na prvi pogled naivna podrobnost, lahko spremeni tokove, v katere smo si, pogubljaljoč sami sebe, drznili vstopiti. Samo ena, na videz smešna stvar lahko prepreči, da nam otroke ubijejo tisti, ki so jim orožje položili v roke. Samo ena, na videz šibka stvar, lahko v nas ohranja človeka, in to je ljubezen. Tisti, ki so rojeni v sovraštvu, nanjo nimajo odgovora, molčijo. Nam bo kot družbi uspelo, da ji utrdimo pot ali bomo vedno znova verjeli manipulatorjem in tako zapravili še zadnjo priložnost za preživetje? Bomo rešili ljubezen ali za vedno potonili v sovraštvu? Bomo dovolili otrokom, da se imajo radi ali ne? Komu to ustreza? Naša uprizoritev Romea in Julije bo razigrana, vedra, mladostna, v dialogu s sedanjim trenutkom, nenavadna, hitra in duhovita, a bojim se – grenko resnična.

Sonja Petrović, režiserka uprizoritve

Tilen Žbona, *Stories Untold*

Tilen Žbona (1976, Koper) je leta 2001 diplomiral iz slikarstva (prof. C. Di Raco, Accademia di Belle Arti di Venezia). Leta 2007 je magistriral iz Videa in novih medijev (prof. S. Dragan, ALUO Univerza v Ljubljani). Leta 2011 je pridobil Priznanje

pomembnih umetniških del (UL ALUO). Leta 2017 je pridobil naziv doktor znanosti (Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, mentor, prof. dr. B. Gabriela Tomšič in prof. dr. F. Solina). Trenutno je izr. prof. na Univerzi na Primorskem, Pedagoški fakulteti na študijski smeri Vizualne umetnosti in oblikovanje. Velja za

pomembnega avtorja srednje generacije tako na slikarskem kot intermedijskem področju v bazi podatkov Moderne galerije v Ljubljani beleži 79 razstav.

POGLED SKOZI KROŠNJO, 2023,
PLATNO, LES, ZAJČJI KLEJ, GRAFIT, PAPIR, 210 X 185 CM

PREREZ VOTLINE-SKUŠNJAVA, 2023,
LES, ZAJČJI KLEJ, GRAFIT, PAPIR, 210 X 185 CM

Kustosinja razstave **Nina Sotelšek** pravi: »V Galeriji Krško se predstavlja s serijo slik velikih dimenzij (185 x 215 cm), ki so nasta-

jale v letih 2022 in 2023... Umetnikova dela so slikarske izpeljanke modernističnih stilov, značilnih za italijanski umetnostni milje, kot so suprematizem, futurizem

in arte povera, v kompleksnem prepletu s figuraliko...«

Širom Slovenije gradijo zanimive športne, kulturne, izobraževalne in stanovanjske objekte

GRADNJO OBJEKTOV KOPRSKEGA GRADBENO-INŽENIRSKEGA PODJETJA MAKRO 5 GRADNJE D.O.O. V NAŠEM ČASOPISU BRALCI SPREMLJATE ŽE TRETJE LETO. V TEM ČASU SO SE SAMO NA OBMOČJU SLOVENSKE ISTRE PODPISALI POD PRENEKATERE OBJEKTE, KI SO ŽE SEGRETI NA ČLOVEŠKO TEMPERATURO IN SO MED PREBIVALCI DOBRO SPREJETI; OŠ OSKARJA KOVAČIČA ŠKOFIJE, PARKIRNA HIŠA SONCE, PRENOVLJENA PALAČA SABINI-GRISONI, PRENOVLJENA STAVBA NEKDANJE KOVINARSKÉ ŠOLE V SREDIŠČU KOPRA, RADIOLOŠKI ODDELEK IZOLSKE BOLNIŠNICE IN MNOGE DRUGE PRED NAŠTETIMI.

VSE OD KOPRA DO MARIBORA

Izvajalec, ki je poleg dobre izvedbe tudi trajnostno naravn, je v zadnjih nekaj letih naredil precejšen razvojni preskok. Prevzema zahtevne in obsežne projekte širom celotne Slovenije in onkraj meja. Žene jih zanos mladih inženirjev, izkušnje zrelih gradbenikov pa držijo pravo smer razvoja.

Zastavice na žerjavih z njihovim napisom trenutno plapolajo na 19. gradbiščih širom Slovenije. Gradnja je raznolika; od športnih centrov, zahtevnih rekonstrukcij, infrastrukturnih projektov, izobraževalnih objektov do stanovanjske gradnje. Podjetje, ki je v zadnjem letu preseglo število 100 zaposlenih ter se po zadnjih podatkih umešča na 9. mesto najboljših gradbenih podjetij v Sloveniji, tako gradi na območju Istre, Goriške, osrednje Slovenije, Štajerske in Dolenjske. S sebi lastno vizijo in strastjo do gradnje zahtevnih in za družbeni razvoj pomembnih projektov si prizadeva preoblikovati svojo vlogo gradbenika. Kljub obširnemu in kompleksnemu delu si ne želijo biti zgolj izvajalec projektov visoke gradnje, temveč tudi podjetje, ki zasleduje trajnostni pristop in se trudi v okolju, v katerem deluje, stkati trdna partnerstva, ki delujejo dolgoročno.

MLADE INŽENIRJE Z VKLJUČEVANJEM V DELO NA ZAHTEVNIH PROJEKTIH USPOSOBIJO ZA PRIHODNOST

S pestrim izborom projektov Makro 5 gradnje zagotavljajo, da so njihovi inženirji in zaposleni neprestano vpeti v zanimive in raznovrstne gradbene izzive. Pri izvedbi zahtevnih gradbenih projektov z izkušenimi gradbenimi strokovnjaki sodelujejo tudi mladi inženirji in mnogi, ki se še izobražujejo. Tekom poletnih počitnic so tako pod svoje okrilje vzeli več kot 50 mladih in jim s tem omogočili tesen stik s potekom gradnje. Razvijajo tudi lasten model mentoriranja, ki vsakega prispelemu v njihov sistem dodeli mentorja, ki ga

MONTAŽA JEKLENE KONSTRUKCIJE NA GRADBIŠČU ŠPORTNEGA CENTRA ILIRIJA

spremlja tekom izvajanja prakse ali počitniškega dela. Tako podjetje prispeva k dviganju ravni znanja in izkušenj v gradbeni panogi, obenem pa na ta način gradi tudi svojo prihodnost, saj se zaveda pomanjkanja delovne sile na področju gradbeništva.

VRATA JAVNOSTI ODPIRAJO ŽE MED SAMO GRADNJO

Med družbeno prepoznavnejše objekte, ki jih gradijo, zagotovo spadata izgradnja novega športnega centra – kopališča Ilirija ter celovita prenova Centra Rog v Ljubljani. Slednji gradbišči sta že od samega začetka javnosti dostopni. Na Rogu tako že od rušitvenih del dalje skupaj z bodočim uporabnikom Javnim zavodom

Center Rog vrata javnosti odpirajo vsakomesečno in na ta način okolje vključujejo že med samim procesom gradnje. V sklopu študijskih ekskurzij so jih nekajkrat obiskali študentje, na gradbišču Ilirije pa pred poletjem prav posebni gostje – vrtčevski otroci, katerim so kar v praksi predstavili raznolikost gradbenih poklicev. Ob vseh varnostnih ukrepih otroci navdušenja niso skrivali, prav tako pa tudi ne vsi prisotni na gradbišču. Pred nedavnim so Ilirijo obiskali tudi inženirji Inženirske zbornice Slovenije, katerim

ZAKLJUČENA JUŽNA FASADA (LEVO) IN SEVERNA FASADA (DESNO) PRENOVLJENEGA KREATIVNEGA SREDIŠČA CENTER ROG

je bil projekt predstavljen celostno. V bližnji prihodnosti nameravajo s podobnim pristopom odpreti tudi vrata gradbišča Collegia dei Nobili v Kopru in ob dogovoru z investitorji morda tudi drugod. Organizacija obiskov gradbišč namreč omogoča, da se prebivalci bolj približajo projektu in si ogledajo, kako poteka gradnja. S tem si podjetje želi povečati razumevanje in sprejemanje gradbenih dejavnosti, saj obiskovalci s tem vidijo njen pozitiven prispevek k skupnosti. Prav tako takšna praksa omogoča graditeljem pridobiti neposreden povratni odziv od prebivalcev in obenem razjasniti morebitne pomisleke.

ZAKLJUČIMO S KRATKIM PRELETOM AKTUALNIH ZAKLJUČENIH PROJEKTOV TER TISTI, KI SVOJO PODOBO ŠELE PRIDOBIVAJO

Pred poletjem so Makro 5 gradnje zaključile z izgradnjo brvi v Mariboru. Novi most za pešce in kolesarje preko Drave je dobil uradno ime Splavarska brv in meri 133 m. Poveza se nahaja v bližini glavnega starega mosta, ki je s svojimi tremi jeklenimi loki glavna značilnost mariborskih promenade.

OBISK VRTCA NA GRADBIŠČU ŠPORTNEGA CENTRA ILIRIJA

STROKOVNA ESKURZIJA NA GRADBIŠČU ILIRIJE

ZAKLJUČEVANJE PROJEKTA IZGRADNJE SPLAVARSKE BRVI V MARIBORU.

Pomikajoč se proti zahodu se za trenutek ustavimo v Slovenski Bistrici, ki je bogatejša za nov plezalni center, ki na cca 3.300 m² plezalnih površinah z več kot 15.000 oprimki in več kot 500 volumni ter posebnimi plezalnimi rekviziti; mood board-ji in kilter-ji nudi nove plezalne užitke ter služi izvajanju drugih programov športne rekreacije, športne vzgoje ter programov civilne zaščite, gasilcev, reševalne službe, policije in drugih organizacij. Tako je poleg obalnega plezalnega centra tudi vzhod Slovenije dobil primeren prostor za izvajanje tega vedno bolj priljubljene športa.

Nadaljujemo proti osrednji Sloveniji, kjer sta v izvedbi dve stanovanjski soseski, srednješolske stavbe, rekonstrukcija doma za ostarele, zaključuje se prenova nekdanje tovarne koles Rog, ki svoja vrata v začetku oktobra odpira s prvim večjim dogodkom - Ljubljana fashion week. Vsi športni navdušenci pa boste zagotovo postali ob omembi gradnje Športnega centra Ilirija, ki se razteza na kar 25.000 m² površine in bo vključeval olimpijski ter ogrevalni bazen, ločen objekt s telovadnicami, garažo, zunanji rekreacijski del ter rekonstruirano vhodno stavbo, v katero bo umeščen Bloudkov muzej. Ob zahodni meji pa sta trenutno aktivni dve gradbišči, v Novi Gorici izgradnja prizidka Zdravstvenega doma Nova Gorica, katerega največji gradbeni iziv je umeščenost gradnje tesno med obstoječe objekte ter celovita prenova Collegia dei Nobili v jedru Kopra, ki so ga Makro 5 gradnje pričele maja letos, zaključena pa bo predvidoma septembra prihodnje

ZAKLJUČENA ZUNANJA PLEZALNA STENA PLEZALNEGA CENTRA SLOEVNSKA BISTRICA VIŠINE 17 M.

RUŠITVENA DELA NA COLLEGIU DEI NOBILI

leto. Otroci in mladostniki, ki obiskujejo šoli z italijanskim učnim jezikom bodo tako po kar 52. letih dobili statično in energetsko sanirano stavbo z reorganiziranimi učnimi prostori, prenovljenim notranjim atrijem in ter osveženo telovadnico. Primerno mesto pa bo v prenovljeni stavbi dobila tudi bogata zbirka starih učnih predmetov.

IZGRADNJA PRIZIDKA ZDRAVSTVENEGA DOMA V NOVI GORICI

Wedi Top Wall Sodobna alternativa keramičnim ploščicam

wedi

Pult za
umivalnik

Zaobljene
oblike

Polica

Odlagalna
niša

Obloge
kadi

Stene
tuš
kabin

Klop

Tla tuš
kabin

Produkti sistema Wedi Top Wall so popolnoma vodoodporni. To zagotavlja dolgotrajno in trajno zaščito pred vlago in plesnijo. Omogočajo prilagajanje in rezanje, kar poenostavi proces namestitve in prihrani čas. Izdelani iz visokokakovostnih materialov, ki zagotavljajo trajnost in odpornost na obrabo. S tem se podaljša življenjska doba in zmanjša potreba po vzdrževanju. Wedi Top Wall ponuja strukturirane dizajnerske površine v čisti beli, kamnito sivi, saharso bež, betonsko sivi in karbonsko črni barvi.

KALCER
vse za suho gradnjo

Wedi kreativne kopalniške
rešitve go2.si/wedi

www.trgovina-kalcer.si | www.kalcer.si
Trzin | Maribor | Novo mesto

Neustavljiva veslačica Špela Ponomarenko Janić

ZALJUBLJENA V ŠPORT IN ŽIVLJENJE

Na prvi pogled je videti nežna in krhka, ko pa v roke vzame veslo in sede v čoln, postane prava zverina. Koprski kajakašici na mirnih vodah Špeli Ponomarenko Janić doma počasi že zmanjkuje prostora za vse pokale in odličja, ki jih je osvojila v svoji bogati športni karieri, mnoge tudi pod trenersko taktirko svojega moža Stjepana, s katerim imata dva otroka.

»Kot otroka so me starši vključevali v različne športne dejavnosti in me vzgajali v športnem duhu, tako da sem se preizkusila skoraj v vseh športih v Kopru. Spominjam se, kako sva z dedkom spremljala športne dogodke, ki so jih predvajali po televiziji in zato sem si že kot majhna deklica želela postati vrhunska športnica. Od malega sem oboževala morje, plavati sem se naučila, ko sem bila stara komaj tri leta in vsa poletja sem večino časa preživela na plaži,« v smehu pripoveduje Špela, ki je začela trenirati kajak čisto po naključju, saj tega športa sploh ni poznala.

USODNA SIMPATIJA JE PRERASLA V LJUBEZEN

Zgodilo se je takole: »S sošolko sva bili zaljubljeni v sošolca, ki je treniral jadranje. Ko sva se enkrat po šoli sprehajali po Semedelski cesti sva na morju videli majhne čolničke, v katerih so veslali otroci in se pri tem zelo zabavali. Spogledali sva se in dobili enako zamisel. Če bi se medve vpisali v ta klub s čolnički, bi videvali sošolca ne samo v šoli, ampak tudi po šoli, ko bo on jadral, medve pa veslali. Rečeno – storjeno. Tako sva že naslednji dan odšli v Žusterne in se vpisali v kajakaški klub. Šele čez čas sva ugotovili, da se najina zamisel ne bo uresničila, ker bova medve veslali, ko bo morje mirno, on pa jadral, ko bo pihalo, vendar sva se tako zelo navdušili nad veslanjem, da sva kljub temu ostali. Takrat sem bila stara trinajst let. Kajak na mirnih vodah v Sloveniji ni imel tradicije, takrat ni bil vključen

niti v Kajakaško zvezo in sem na svojem prvem državnem prvenstvu veslala v Zagrebu, saj smo bili člani njihove zveze. Bili smo super družba. Bilo nas je toliko, da smo se na tekmo vanja, ki smo jih imeli skoraj vsak vikend, vozili z velikim avtobusom.

Čez poletje smo se med jutranjim in popoldanskim treningom družili v klubu, se igrali, kopali, kdaj pa kdaj tudi ušpičili kakšno lumparijo. Na to obdobje in družbo imam zelo lepe spomine in je tudi eden glavnih razlogov, da sem vztrajala v klubu,« pripoveduje Špela. Njene besede pa potrjuje podatek, da ima z večino tudi po tolikih letih še vedno zelo dobre odnose.

Takrat je trenirala samo poleti,

saj ni bilo kadra, ki bi jih lahko pripeljal do vrhunskih rezultatov, ki si jih je sama tako vroče želela. Resno pa je začela trenirati, ko je bila stara enaindvajset let. »Takrat sem spoznala in se zaljubila v Stjepana (moža), ki je prihajal iz kajakaške družine, z medaljami iz olimpijskih iger ter svetovnih in evropskih prvenstev. Treniral je na Madžarskem, ki je ena izmed veslesil v našem športu, in odšla sem z njim. Zelo hitro sem na-

predovala in tudi osvojila svojo prvo medaljo na svetovnem prvenstvu, kar mi je dalo še dodaten zagon, da lahko postanem vrhunska tekmovalka,« razlaga Špela, ki je znala imenitno združiti vrhunski šport in družino. Leta 2014 je prvič postala mama in od takrat so se njene prednosti spremenile. Otroci so vedno na prvem mestu, čeprav se je uspela vrniti še boljše, kot je bila.

ANDREJA
COMINO

MOŽ STJEPAN JI JE POMAGAL DO VRHUNSKIH REZULTATOV. NA TRENINGE IN TEKME SO POGOSTO POTOVALI SKUPAJ Z DRUŽINO.

LEPO SE JE VRAČATI V DOMAČI KOPER

»Za to pa gre največja zahvala Stjepanu, ki me podpira in mi pomaga, ter mami, ki potuje z nami na priprave in tekmoval-

nja, da so lahko otroci ves čas ob meni. Velikokrat ni enostavno, ampak z željo, ostedotočnostjo, dobrim načrtovanjem in njuno pomočjo, je dosti lažje,« pove in doda, da je v svoji karieri prepotovala že velik del sveta, vendar se vedno zelo rada vrača domov. Življenja v Kopru ne bi zamenjala z nobenim drugim mestom.

»Koper se iz leta v leto bolj razvija, postaja lepše in bolj moderno mesto, vanj prihaja vedno več turistov. Septembra nimam tekem in treningov, zato smo ponavadi odhajali v tem času na dopust. Ker je starejši sin šoloobvezen, to ni več mogoče. V zadnjih letih je Koper poln turistov čez dan kot tudi zvečer, da se tukaj počutimo tako doma kot na lepih počitnicah,« sklene.

Wellness razvajanje v najlepših kotičkih Slovenije

Sava Hotels & Resorts

Jesen ponuja popolno priložnost za odkrivanje najlepših kotičkov Slovenije. Le-to bo še posebej sproščujoče, če vanj vključite tudi wellness razvajanje. V največji slovenski turistični skupini Sava Hotels & Resorts vam to jesen ponujamo raznoliko ponudbo termalnega razvajanja v panonskih termah (**Terme 3000 - Moravske Toplice, Zdravilišče Radenci, Terme Ptuj**), elegantnih nastanitvah na Bledu in treh resortih na Obali (**St. Bernardin resort Portorož, San Simon resort Izola, Salinera resort Strunjan**). Ne spreglejte edinstvene sezone wellness ponudbe v **Wellnessu Benedicta**, ki ga najdete v **Hotelu Histron** v St. Bernardin resortu v Portorožu.

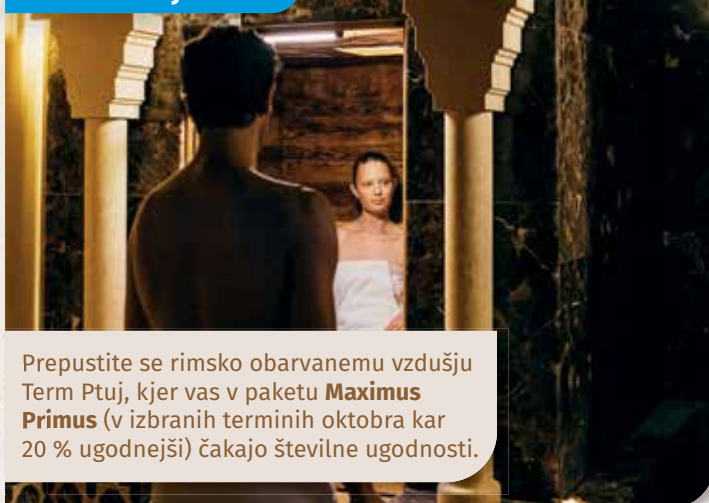

Terme 3000 - Moravske Toplice do - 15 %

Predajte se blagodejnim učinkom črne termomineralne vode v Termah 3000. Paketoma **Simfonija užtkov** in **Sanje z Ajdo** smo v izbranih jesenskih terminih znižali ceno do 15 %!

Terme Ptuj - 20 %

Prepusite se rimsko obarvanemu vzdušju Term Ptuj, kjer vas v paketu **Maximus Primus** (v izbranih terminih oktobra kar 20 % ugodnejši) čakajo številne ugodnosti.

Zdravilišče Radenci - 20 %

Preverite paket **Vrelec mladosti** s storitvami edinstvenega mineralnega wellnessa z 20 % popusta v izbranih terminih oktobra v Zdravilišču Radenci.

Privoščite si jesensko wellness razvajanje v St. Bernardin resortu v Portorožu

WELLNESS BENEDICTA v Hotelu Histron:

- Ugoden 3-urni paket kopanja in savnanja za 25 €.
- **Tretma Hammam Istriana**, ki vključuje toplo/hladno polivanje, miljenje, piling telesa, obloge s solinskim blatom in masažo, že od 68 €.

Predhodna naročila za rezervacije sprejemamo na 05 695 8901 ali wellness.benedicta@sava.si, odprto vse dni v tednu!

SAVA
HOTELS & RESORTS

NAPREDEK V TRAJNOSTI

Slopak letos prevzel že 60 % steklene odpadne embalaže v Sloveniji

»V prihodnosti se bo pomen razširjene odgovornosti proizvajalca kot dela krožnega gospodarstva le še povečeval,« napoveduje doc. dr. Boštjan Aver, direktor družbe za ravnanje z odpadno embalažo Slopak.

Ključno vlogo v prihodnjem poslovanju podjetij dr. Boštjan Aver vidi v vse strožji okoljski regulativi EU. Ta narekuje ambiciozne cilje za predelavo in recikliranje odpadne embalaže: »Do leta 2025 mora biti recikliranih najmanj 65 % odpadne embalaže, do leta 2030 pa kar 70 %. Prav tako je konec leta 2022 stopila v veljavo Uredba o zmanjšanju vpliva nekaterih plastičnih proizvodov na okolje, ki izhaja iz Direktive 2019/904, znane tudi kot SUP Uredba.« Dr. Aver že drugo leto uspešno vodi Slopak, ki se je uveljavil kot vodilna sila na področju trajnostnega ravnanja z embalažo.

»Proizvajalci se morajo spoprijeti z novimi nalogami in obveznostmi, kar vključuje načrtovanje za trajnost, ponovno uporabo, predelavo in recikliranje. Načrtovanje za trajnost in skrb za izdelke tudi po preteku njihove življenjske dobe sta postala ključna elementa korporativne odgovornosti. Uspešnost podjetij je vse bolj povezana tudi z doseganjem okoljskih ciljev,« pravi dr. Boštjan Aver.

Slopak ima vodilno vlogo v krožnem gospodarstvu. S svojimi aktivnostmi, kot so zbiranje, predelava ter recikliranje embalažnih in neembalažnih izdelkov, omogoča ponovno vključevanje sekundarnih surovin v proizvodnjo novih izdelkov ter s tem zmanjšuje okoljske obremenitve.

SLOPAK JE V DVEH LETIH POSKRBEL ZA VEČ KOT 1,5 MIO TON EMBALAŽE

Kot najstarejša družba za ravnanje z odpadno embalažo že več kot dve desetletji ohranja visoko kakovostno delo na področju embalaže. Na začetku leta 2023 je pridobil odločbo, ki ga uvršča kot Nosilca skupnega načrta za plastične proizvode za enkratno uporabo (SUP proizvodi).

»V dveh desetletjih delovanja družbe Slopak smo poskrbeli za več kot 1,5 milijona ton embalaže, ki so jo zave-

zanci naše sheme vložili na trg Republike Slovenije. Še posebej sem ponosen na to, da smo v prvi polovici leta 2023 uspešno prevzeli več kot enajst tisoč ton steklene odpadne embalaže, kar predstavlja več kot 60 % celotne prevzete količine steklene odpadne embalaže v Sloveniji,« poudarja direktor Slopaka. Ti dosežki odražajo njihovo nepretrgano zavezanost trajnostnemu razvoju.

»Trajnost ni le cilj, ampak je v Slopaku naše poslanstvo. Med našimi glavnimi cilji je tudi ozaveščanje in informiranje splošne javnosti o pomenu pravnega ločevanja odpadkov, ponovni uporabi ter zmanjševanju smetenja. S tem spodbujamo trajnosten način življenja in krožno ekonomijo,« jasno pove Aver. To poudarja aktivno vlogo Slopaka v skupnosti in s tem tudi njihovo odgovornost.

»Verjamem, da bomo vsi skupaj s sodelovanjem, povezovanjem in visoko integriteto, prispevali k varovanju našega okolja ter izboljšanju prihodnosti človeške blaginje,« zaključi svoje razmišljanje direktor družbe Slopak. Slopak ostaja zvest svojemu poslanstvu trajnostnega ravnanja z embalažo in hkrati postavlja zgled drugim podjetjem.

SLOPAK SVOJE OKOLJSKO POSLANSTVO VEDNO POSTAVLJA PRED DOBIČEK

Družbo Slopak so leta 2002 ustanovile slovenske gospodarske družbe z namenom, da izpolnijo svoje okoljske obveznosti z medsebojnim nadzorom, ne glede na tržno vrednost embalaže. To načelo ga ločuje od drugih konkurenčnih družb. Poleg tega je Slopak edina družba za ravnanje z odpadno embalažo v Sloveniji, ki deluje po načelu nedobičkonosnosti. To pomeni, da morebitni dobiček vrača nazaj v sistem.

Telesna aktivnost in kardiorespiratorna funkcionalnost

ČE SE ČLOVEKOVA PLJUČA NE MOREJO POVEČATI, KAKO LAHKO VADBA IZBOLJŠA KARDIORESPIRATORNO FUNKCIJO?

Splošne koristi telesne dejavnosti

Redna telesna dejavnost povzroči številne pozitivne prilagoditve v telesu tistih, ki jo izvajajo. Te prilagoditve poleg povečanja mišične in kardiorespiratorne funkcije varujejo telo pred številnimi boleznimi kot povišan holesterol, osteoporoza, sladkorna bolezen in hipertenzija. Vse prilagoditve, ki jih povzroča telesna vadba, tudi zmanjšajo umrljivost zaradi nekaterih vrst raka, kot so rak debelega črevesa, dojke in pljuč. Zahvaljujoč tem blagodejnim učinkom številne vlade spodbujajo prebivalstvo, da poveča raven telesne dejavnosti do te mere, da si nabere vsaj trideset minut dnevne vadbe vsaj štiri dni na teden.

Koristi za kardiorespiratorno funkcijo

Povečanje vaše kardiorespiratorne funkcionalnosti pomeni, da lahko izvajate telesne vaje z večjo lahkoto in manjšo porabo energije. Ta pri-

lagoditev je posledica večje učinkovitosti, s katero telo črpa kisik iz krvi in ga prenaša v delujoče mišice, kjer se uporablja za izpolnjevanje potreb celične energije. V nasprotju s tem, kar mnogi mislijo, vadba ne more povečati oblike, volumna ali sposobnosti pljuč, da se razširijo, zato telesna aktivnost ne poveča vitalne kapacitete, torej tistega parametra, ki kaže največjo količino zraka, ki jo subjekt lahko mobilizira v maksimalnem dihalnem aktu. Torej, ko se oseba brez kondicije pritožuje zaradi kratkega dihanja med telesno vadbo, to ne pomeni, da so njena pljuča manjša ali manj učinkovita kot pljuča trenirane osebe (razen če so prisotne posebne bolezni, kot so astma, bronhitis ali emfizem). Zmogljivost vadbe pravzaprav ni povezana toliko z absolutno razpoložljivostjo kisika, temveč z njegovo relativno razpoložljivostjo. Srce treniranega človeka je sposobno prečrpati večje količine krvi in celicam dostaviti več kisika in hranil. Poleg tega različna tkiva, zlasti mišično, optimizirajo svojo sposobnost črpanja kisika iz krvi in hitrega odstranjevanja ogljikovega dioksida, ki nastaja kot odpadni produkt. Ko imate neko svojo stopnjo kardiorespiratorne funkcionalnosti, pomeni, da lahko izvajate telesno vajo z večjo lahkoto in manjšo porabo energije. Telesna aktivnost poveča vitalne kapacitete,

SABRINA SIMONOVICH

Prof. športne vzgoje, trener fitnesa, učitelj joge, učitelj in trener alpskega smučanja, prehranski svetovalec • www.sabrinafit.eu

torej tisti parameter, ki kaže največjo količino zraka, ki jo subjekt lahko mobilizira v maksimalnem dihalnem aktu. Zmogljivost vadbe dejansko ni povezana toliko z absolutno zalogo kisika, temveč z njegovo relativno nizko koristjo. Srce treniranega človeka je sposobno prečrpati večjo količino krvi in celicam dostaviti več kisika in hranil. Poleg tega različna tkiva, zlasti mišice, optimizirajo svojo sposobnost črpanja kisika iz krvi in hitrega izločanja ogljikovega dioksida, ki nastaja kot odpadni produkt. Verjetno je eden največjih izzivov sodobne družbe prav spodbujanje k bolj zdravemu življenjskemu slogu, ki vključuje redno telesno aktivnost.

PSIHiater – PSIHolog – PSIHoterapevt – sodelovanje?

V svetu duševnega zdravja igrajo psihiatri, klinični psihologi in psihoterapevti ključno vlogo pri skrbi za duševno zdravje posameznikov. Vsak od teh strokovnjakov ima pri obravnavi duševnih težav edinstveno vlogo, znanje in pristop, vsi pa se dopolnjujejo in lahko omogočajo bolj celostno oskrbo.

Razlike med tremi strokovnjaki

Psihiater se osredotoča na medicinski model obravnave, postavlja diagnozo duševnih težav, izključuje morebitne fizične vzroke za simptome ter predpisuje ustrezna zdravila. Klinični psiholog izvaja psihodiagnostične teste, intervjuje ter svetuje glede obravnave; v ospredju je psihološki model obravnave. Psihoterapevt pa deluje po psihoterapevtskem modelu in pomaga bolje razumeti klientove misli, čustva in vedenje; nudi mu podporo in orodja za soočanje s težavami ter pomaga raziskati globlje vzroke za duševne težave in spodbuja osebno stno rast.

Kako bi lahko uspešno sodelovali za dobro klientov?

Ključ je v medsebojnem spoštovanju in komunikaciji. Psihiater lahko s kliničnim psihologom

in psihoterapevtom sodeluje pri celostni obravnavi klienta. Psihoterapevt na primer lahko izvaja terapijo, klinični psiholog pa izvaja psihološke teste za natančno diagnozo, medtem ko psihiater lahko predpisuje ustrezna zdravila, če je to potrebno. Skupaj lahko oblikujejo individualiziran načrt zdravljenja.

Trenutno se v Sloveniji soočamo s problematiko glede sprejetja novega zakona o psihoterapiji. Pomembno je, da se doseže konsenz in oblikuje zakon, ki bo omogočal kakovostno skrb za duševno zdravje prebivalcev ter jasno določil pristojnosti in standarde za vse strokovnjake.

Sprejetje zakona bi pripomoglo k vzpostavitvi reda na področju psihoterapije

Ta zakon bi moral določiti, kdo se lahko imenuje psihoterapevt, in postaviti stroge izobraževalne in etične standarde, ki jih morajo izpolnjevati vsi, ki želijo opravljati to delo. To je ključno za zaščito klientov pred morebitnimi nekompetentnimi izvajalci in za zagotavljanje visoke kakovosti psihoterapevtskih storitev. Hkrati pa psihoterapija ne sme biti omejena le na polje medicine. Praksa je pokazala, da duševne težave in njihova obravnava presegajo okvire medicinske stroke. V našem zdravstvenem sistemu trenutno ob pomanjkanju kadra ni prostora za psihoterapijo, zato so je posamezniki zelo redko deležni. Še več, podatki NIJZ kažejo, da se je od leta 2006 število predpisanih antide-

DR. KATJA KOZLOVIČ

Zakonska in družinska terapevtka, izvajalka igralne terapije ter kadrovska svetovalka www.lanimaj.si • www.kei.si

presivov povečalo za skoraj 90 odstotkov.

Včasih lahko psihoterapija in terapevtski pristopi pomagajo posameznikom brez potrebe po farmakološkem zdravljenju,

kar omogoča dolgoročno ozdravitev in spoprijemanje s temeljnimi vzroki težav. Hkrati pa je res, da nekateri ljudje potrebujejo medicinsko zdravljenje, ki ga je treba povezati s psihoterapevtsko podporo za celovito obravnavo. Zato je sodelovanje med psihiatri, kliničnimi psihologi in psihoterapevti ključno za boljšo in bolj prilagojeno oskrbo posameznikov z duševnimi težavami ter zagotavljanje učinkovitejšega in kakovostnejšega duševnega zdravstvenega varstva v naši državi.

Bodo neurja odnesla tudi streho čakalnih dob v zdravstvu?

POGOVARJALI SMO SE S PROF.DR. MARKOM HAWLINO, OFTAMOLOGOM, KI JE PRED LETI POMAGAL VZPOSTAVLJATI MODERNO OPERATIVO SIVE MRENE V IZOLSKI BOLNIŠNICI, ZADNJIH DESET LET PA ŽIVI IN DELUJE TUDI NA OBALI. V SVOJI KARIERI JE OPRAVLJAL ŠTEVILNE VODSTVENE DOMAČE IN MEDNARODNE STROKOVNE FUNKCIJE IN VEČKRAT IZRAŽA NEODVISEN POGLED NA TEŽAVE V ZDRAVSTVU.

Kako komentirate zasuk predstavlenih usmeritev Ministrstva za zdravje po odstavitvi ministra Loredana?

Alojz Ihan je v enem svojih najostrejših komentarjev v Delu 15.9.2023 <https://www.delo.si/mnenja/kolumne/odprava-vrst-ni-reforma-ampak-nujna-postenost/> primerjal zavzetost vlade pri reševanju hiš z reševanjem čakalnih dob in v svoji analizi 13.9.2023 predstavljenih Usmeritev zdravstvene politike Ministrstva za zdravje <https://www.gov.si/novice/2023-09-13-usmeritve-zdravstvene-politike-za-leti-2024-in-2025/> ugotavlja, da se glede na povedano na tiskovni konferenci še leta ne bo nič spremenilo. V resnici je videti, kot da so neurja razlog, da se skoraj ne razpravlja več o reformi zdravstvenega sistema in o nujnih ukrepih, ki bi bili potrebni za odpravo čakalnih dob. V predstavljenih usmeritvah zdravstvene politike je administrativno naštetu nekaj možnosti za izboljšave obstoječega zdravstvenega sistema, a v kriznih časih bi ljudje od ministrstva pričakovali kaj več. Pojasniti bi morali tudi strokovne podlage za ukinitve zelo hitrih napotnic, saj bo s tem manj možnosti za bolnike, ki imajo stanja, ki zahtevajo res hitro obravnavo. V okulistiki je tak primer nenadno nastala vlažna degeneracija makule, ki jo je optimalno začeti zdraviti znotraj enega meseca. Z napotnico hitro bodo lahko termin dobili v treh mesecih, kar bo že prepozno za optimalno zdravljenje.

Kaj prinaša nova regulativa na vašem področju?

Ministrstvo je v komentarju ob izdaji Uredbe o določitvi izbranih vrst zdravstvenih storitev za katere se zagotovi plačilo po realizaciji (<https://www.gov.si/novice/2023-08-31-uredba-o-dolocitvi-izbranih-vrst-zdravstvenih-storitev-za-katere-se-zagotovi-placilo-po-realizaciji/>) napisalo, da je pri vključitvi v seznam vlada upoštevala tudi tiste vrste zdravstvenih storitev, pri ka-

terih število čakajočih pacientov nad najdaljšo dopustno čakalno dobo po podatkih NIJZ na dan 1. avgust 2023 presega 1.500 in število čakajočih pacientov na isti datum presega tudi povprečno 6-mesečno realizacijo programa v letu 2022. Na operacijo sive mreže je 1.8.2023 nedopustno dolgo čakalo kar 5.573 bolnikov, pa kljub temu ni bila uvrščena na seznam storitev, ki so plačane po realizaciji, čeprav so se čakalne vrste v času trajanja interventnega zakona na ta poseg, kot je znano, učinkovito krajšale. Ministrstvo tega nikjer ni pojasnilo.

Kaj pa se vam v predstavljenih usmeritvah zdi pozitivno?

V napovedniku Ministrstva za zdravje lahko tudi preberemo: »Povečana bo dostopnost do zdravstvenih storitev, izboljšani bodo izidi zdravljenja preko izmenjave dobrih praks med zdravstvenimi izvajalci, hkrati pa bo z razvojem in optimizacijo organizacije dela ter procesov zmanjšana neenakost med prebivalci na ravni države in posameznih regij«. V skladu z napovedjo zmanjšanja neenakosti med posameznimi regijami v omenjenih Usmeritvah ministrstva bi bilo nujno povečanje obsega programa operacij v južno Primorski regiji. Prav bi bilo, da bi se storitve na vseh področjih medicine prilagodile številu prebivalcev v posamezni regiji in, da južno Primorska regija, ki jo pokriva izpostava ZZS Koper pri tem ne bi bila diskriminirana.

Zakaj je pri tem posebej izpostavljena Obalna regija?

V času trajanja Loredanovega interventnega zakona so se čakalne dobe za operacijo sive mreže na Obali močno skrajšale. Po ukinitvi plačila po realizaciji se bodo zopet zelo podaljšale, saj imajo izvajalci na Obali najmanjši obseg odobrenih operacij sive mreže na število prebivalcev v državi in skoraj dvakrat manj kot v severno Primorski regiji. V kolikor programa Ministrstvo ne bo povečalo, bodo bolniki z Obale spet prisiljeni potovati na operacijo v druge regije in s tem obremenjevali svojce, ki bodo jemali proste dni in s tem sebi in družbi povzročali spremljajoče stroške, ki jih nihče ne vrne. Ni potrebno pojasnjevati, kako slab vid vpliva na vse življenjske aktivnosti in kvaliteto življenja, starejšim, zlasti tistim, ki živijo sami, pa veliko pomeni, da lahko kvalitetno uslugo dobijo čimbližje domu. Slab vid zaradi sive mreže je mogoče učinkovito odpraviti in s tem bolnikom vrniti voljo do vseh življenjskih aktivnosti, zelo pomembno pa vpliva tudi na varnost v prometu. Upamo lahko, da bodo nove usmeritve Ministrstva za zdravje tudi obalnim bolnikom omogočile enak dostop do te pomembne storitve, kot jo imajo prebivalci drugih regij v Sloveniji.

Zakaj se nakup stare nepremičnine splača?

BRANKO
LONČAR

NA SAMEM ZAČETKU, KO NAČRTUJEMO NAKUP NEPREMIČNINE, SE JE POTREBNO VPRAŠATI, ALI ŽELIMO NOVO NEPREMIČNINO ALI BI RAJE KUPILI STARO NEPREMIČNINO. KAJ SE BOLJ SPLAČA?

Največja prednost nakupa stare nepremičnine je nedvomno cena. Nove nepremičnine so povečini dražje, med tem ko so cene starejših nepremičnin bolj ugodne in bolj dostopne za marsikaterega kupca. Druga velika prednost nakupa stare nepremičnine je velikokrat sama lokacija. Najboljše lokacije so ponavadi že zasedene s starimi nepremičninami, zato novih tam ne morejo graditi in velikokrat se kupci že zagledajo v lokacijo, šele potem v nepremičnino. Z nakupom stare nepremičnine lahko dobite zelo ekskluzivne lokacije. Drži pa tudi to, da se lahko zgodi, da bo cena stare nepremičnine ravno zaradi izjemne lokacije višja, kot pa cena nove.

Poleg lokacije je pri nakupu stare nepremičnine velika prednost preverjena okolica, kar pomeni, da se ne pričakuje velikih sprememb in gradenj v bližnji okolici.

Pri nakupu nove nepremičnine pa je lahko okolica velika uganka.

Četrta prednost nakupa stare nepremičnine je, da lahko prostore uredite po svoje. Dejansko lahko vse v hiši preuredite po svojih željah. Morda so te želje velike in bo investicija velika, vendar kadar gre za nepremičnino, v kateri bivate, se vlaganje splača. Dandanes je možno popolnoma restavrirati stare nepremičnine, tudi iz vidika energetske učinkovitosti.

Veliko je prednosti nakupa stare nepremičnine. Vsekakor pa vsem našim strankam svetujemo in poiščemo najprimernejšo rešitev, glede na želje.

Obala

nepremičnine

Obala nepremičnine d.o.o.

Obala 16, 6320 Portorož

Tel : 05 674 10 30

Mob: 041 35 22 00

info@obala-nepremicnine.si

www.obala-nepremicnine.si

ISBE

d.o.o.

Liminjanska cesta 96

6320 Portorož

T: +386 5 677 86 22

F: +386 5 677 06 22

E: isbedoo@gmail.com

Celostna programska rešitev PRESTIGE

- GIS Prestige za gostinstvo in družbeno prehrano
- TS Prestige za trgovske dejavnosti
- Spletna trgovina
- Relax Prestige za storitvene in wellness storitve
- VS Prestige za prodajo in rezervacijo vstopnic
- Razvoz in spletno naročanje hrane
- Digitalni ceniki in naročanje od mize
- DocForward - sistem za elektronsko izmenjavo dokumentov med dobavitelji in naročniki

POS Elektronček

POS Elektronček d.o.o. Livarska ulica 7, 1241 Kamnik • Tel: 01 8309 550, 041 642 260 • prodaja@pos-elektroncek.si

Na poti do ogljične nevtralnosti

Alpacem

Naročilo betona: 051 60 80 90
rokava@rokava.si • www.rokava.si

PODJETJE ROKAVA d.o.o. JE PRISOTNO V VSAKDANU VSAKEGA PRIMORCA, ČEPRAV SE TEGA NITI NE ZAVEDA.

GREGOR JENKO, DIREKTOR PODJETJA ROKAVA d.o.o., PROKURIST V PODJETJU SALONIT ANHOVO KAMNOLOMI d.o.o. IN SVETOVALEC V PODJETJU SALONIT ANHOVO d.d., NAM BO POJASNIL NA KAKŠEN NAČIN.

Podjetje vodita skupaj s sodirektorico, gospo Anito Mario Ebenwaldner-Abuja, generalno direktorico podjetja W&P Beton GmbH, ki sodeluje pri strateških odločitvah.

Kako se podjetje Rokava d.o.o. razlikuje od konkurence na področju proizvodnje betona in betonskih izdelkov?

Ena izmed prednosti podjetja je prilagodljivost v proizvodnji betona. Gradbena podjetja, obvedno bolj zahtevnih projektih, potrebujejo beton v teku celotnega dne, včasih tudi ponoči. Vežejo jih kratki roki izgradnje, kar pomeni, da poteka betoniranje lahko tudi ponoči, ob slabem vremenu, v poletni vročini ipd. Vsem tem posebnim zahtevam pa se je potrebno prilagoditi tako z organizacijo dela, kakor tudi s posebnimi betoni, ki lahko sledijo težkim zahtevam.

Zagotovo pa so izkušnje na

področju proizvodnje betona tiste, ki nam omogočajo, da stranki pravilno svetujemo in skupaj z njo najdemo primerne rešitve. Imamo tudi lasten laboratorij in nadzor kakovosti betona, kjer dnevno testiramo vse certificirane betone v redni prodaji in opravljamo testiranja za predpisane betone. Na področju betonskih izdelkov nudimo betonske cevi, pokrove, stožce, »panetone« in betonske bloke visoke kakovosti. Zadnja leta beležimo veliko povpraševanja na področju betonskih blokov, ki so narejeni po sistemu »lego kock«. Imajo utore s katerimi jih enostavno premaknemo in tako prilagodimo pregradno steno po trenutnih potrebah.

S katerimi izzivi se trenutno soočate na področju proizvodnje betona?

Z evropskimi podnebnimi pravili se Evropska unija zavezuje, da bo do leta 2050 postala ogljično nevtralna. Kar pomeni, da moramo tudi na področju betona slediti smernicam doseganja ogljične nevtralnosti. V letošnjem letu smo začeli s proizvodnjo betona s cementom Neosal, cementarne Salonit Anhovo d.d., ki ima nizkoogljični odtis, kar pomeni, da pri njegovi proizvodnji

nastane nižja količina emisij v okolje.

Ta beton je zelo primeren je za gradnjo masivnih konstrukcij, kjer nižja vsebnost klinkerja prinaša tudi počasnejše sproščanje hidratacijske toplote in torej ustreznejše delovanje cementa. Dobro se obnese pri izdelavi industrijskih tlakov, kjer je zaželeno nizko krčenje betona, in v poletnih mesecih, kjer bi cement v betonu pri višjih temperaturah hitreje vezal, z Neosalom pa je vezanje upočasnjeno.

Kateri so največji projekti, v katere ste trenutno vključeni?

Eden največjih projektov s katerim se trenutno ukvarjamo je zagotovo projekt izgradnje drugega tira. Betonarna v Črnotičah obratuje skoraj v celoti za ta projekt in lahko se pohvalimo, da trenutno uporabljamo nizkoogljični beton, ki se odlično obnese. Ravno tako ga uporabljamo za izgradnjo Zdravstvenega doma v Novi Gorici. To gradbišče oskrbuje naša betonarna v Solkanu. Na goriškem je tudi marsikatera klet zgrajena iz našega betona.

Zelo zahteven projekt je tudi izgradnja pokopališča v Ankaranu, kjer se uporabljajo betoni s pigmenti. Med že zaključene projekte pa spadajo Viadukt Glinščica, ki se nahaja v težko dostopni dolini Glinščice, kjer smo betonirali dan in pol brez prestanka, osnovna šola Škofije, garažna hiša Sonce, park Sonce v Kopru in še veliko drugih.

Poleg velikih projektov, iz betonarne v Dekanih, ki je bila v celoti obnovljena leta 2021, oskrbujemo tudi veliko manjših kupcev. Zato je eden ključnih ciljev pri proizvodnji betona tudi hitrost oskrbe.

Kakšne načrte imate za prihodnost?

Predvsem graditi na tem, kar nas razlikuje od konkurence. Izjemni prilagodljivosti voznega parka, kjer bomo vlagali v sistem digitalizacije in optimizacije prevoza, kakovosti betonskih mešanic, s katerimi bomo sledili vedno bolj zahtevnim smernicam na področju uporabe novih materialov, ki so prijaznejši za okolje in vlaganjem v kader z nenehnimi izobraževanji, usposabljanji, in timskim pristopom.

Razvijamo tudi sistem ponovne uporabe betona, ki se vrne z gradbišča in je trenutno gradbeni odpadke. Poteka tudi uvedba nove blagovne znamke Alpacem, ki bo združevala ključne deležnike proizvodnje betona, pod eno blagovno znamko tako v Sloveniji kot v tujini.

Živeti z naravo in negovati notranji mir

Carmen Joy, nekoč Karmen Ferk – Izolanka v Los Angelesu

CARMEN JE BILA NEKOČ KARMEN. JE ISOLANKA, DIPLOMIRANA SLAVISTKA IN ETNOLOGINJA, KI JO JE ŽIVLJENJE KMALU PO DIPLOMI ZANESLO V ZAGREB. TAM SE JE POROČILA Z GLASBENIKOM, SE NAJPREJ PISALA MARASOVICH IN SE NATO SKUPAJ Z NJIM ODSELILA V LOS ANGELES, V ZDA. RODILA JE HČERKI ISSO IN LEIO, JE TUDI ŽE BABICA LUKU IN ADRIJI. PRIIMEK JOY SI JE PO LOČITVI IZBRALA SAMA. TAKO KOT VSAKO JUTRO IZBERE SVOJE RAZPOLOŽENJE - ODLOČI SE ZA VESELJE, KAR BESEDA »JOY« POMENI V ANGLEŠČINI. TAKŠNA TUDI JE, VESELA IN LEPA, SAJ JE ZNALA OHRANITI NOTRANJI MIR IN RADOST. PRVA LETA V ZDA ZANJO NISO BILA ENOSTAVNA, S SVOJO DIPLOMO TAM SEVEDA NI IMELA KAJ POČETI, ZATO SE JE IZŠOLALA ZA GRAFIČNO OBLIKOVALKO, KASNEJE PA JE V LOS ANGELESU SREČALA INDIJSKEGA GURUJA IN SVOJE ŽIVLJENJE POVSEM SPREMENILA. ŽE DOLGO GA S SVOJO DEJAVNOSTJO SPREMINJA TUDI DRUGIM, POSEBEJ ŽENSKAM.

IZ ISOLE V ZAGREB

Karmen Ferk je bila v mladosti lepo in zasanjano dekle. Takšne se je spomnim. V Izoli je vedno delovala kot nekdo, ki lebdi nad tlemi, zdelo se je, kot da je ta kraj zanj njo premajhen. Res jo je, staro 24 let, ljubezen odpeljala v Zagreb. Morda je takrat mislila, da bo to njen novi dom, a sta z možem glasbenikom iskala nove izzive. Življenje v Zagrebu je bilo živahno in kulturno bogato, mož Željko Marasović je bil organist, veliko sta skupaj potovala po Evropi, kjer je koncertiral. Njun dom je bil zbirališče umetnikov, ki jih je z domačimi njoki in drugimi dobrotami rada pogostila Željкова mama Mery. Z domačo Izolo, kjer še vedno čila in zdrava živi njena mama Ivanka, ki ne kaže svojih 93 let, Carmen vsa leta ohranja lep stik. Rada se vrača domov: »Prijeten občutek je, ko pridem v Izolo, tu sem odrasčala, sem Primorka. Vedno znova je lepo videti mamo, brata Vilja z družino, moje drage prijateljice in seveda naše morje. Imam najboljše prijateljice Majdo, Damjano in Zdenko z osnovne šole, gimnazije in s fakultete. Ko se ob mojih prihodih spet srečamo, se počutimo, kot da ni minilo toliko let, kot da smo še vedno deklice in dekleta, počutimo se mladostne. Rada jih imam, lepo mi je tu. Moj brat z družino živi v Domžalah, imam veliko bratrancev in sestričen in z mnogimi sem, če ne

CARMEN S SVOJO SLOVENSKO DRUŽINO

drugače, v stiku preko Facebooka. Moj krog prijateljev v Sloveniji je še vedno širok in to me res veseli. Slovenski jezik še vedno gojim, redno govorim z mamo po telefonu, pa tudi moji hčerki razumeta slovensko in hrvaško. V naši hiši se je vedno govorilo slovensko, hrvaško in angleško. Kot pravijo: če govorimo iz srca, se vse razume, ne glede na jezik.«

NAPREJ IN DRUGAČE - V LOS ANGELES

Ko sta se z možem glasbenikom odločila, da gresta v ZDA, se je predala novim izzivom, a prva leta v novi državi res niso bila enostavna: »Res je, prva leta niso bila lahka. Soočiš se z drugačno kulturo, prideš v velikansko mesto. Če le pomislim – Izola ima kakšnih petnajst tisoč tisoč prebivalcev, Los An-

geles pa je milijonsko mesto. Na začetku je bil to zame pravi kulturni šok, motile so me velikanske razdalje, vse je treba prevoziti z avtom, za vse opravke in obiske se moraš najaviti, ni spontanega druženja. Angleščino sem se v šoli sicer učila in jo dobro govorila, a to ni isto, živ jezik okolja je drugačen. Los Angeles (Mesto Angelov) ali na kratko LA je zdaj moj dom že preko petintrideset let. Južna Kalifornija, obala Tihega oceana in bližnje gorovje Santa Monica Mountains so mi zelo prirasli k srcu. Prijetno podnebje s sončnimi dnevi čez vse leto, kilometrske peščene plaže in pisana kulturna množica ljudi z vseh koncev sveta dajejo temu vlemestu poseben čar. Ker so moja zanimanja usmerjena bolj v duhovno življenje in druženje v naravi z osveščenimi ljudmi, sem si ustvarila krog prijateljev, ki živijo in razmišljajo podobno kot jaz. Kulturni utrip pa je tu zelo pester – od različnih prireditev, filmske industrije, etničnih restavracij, vsega je več kot dovolj, za vsak okus. Uresničitev "California dream house" pa je v zadnjem času postal

za mlajšo generacijo nedosegljiv cilj, saj so cene nepremičnin izjemno visoke.«

Carmen je po desetih letih življenja v ZDA dobila državljanstvo, kako pa je sprejela »american way of life«?

»Slovenske navade sem obdržala in jih negujem. Rada grem na tržnico, kupujem bio hrano in večinoma kuham doma. S hčerkama sem govorila v slovenščini, kolikor je bilo mogoče, veliko pa smo se družili z našimi ljudmi, predvsem Hrvati. V predelu San Pedro živi ogromno Hrvatov, posebej Dalmatincev. Slovencev v Los Angelesu nisem srečala veliko. Kasneje pa so v moje življenje vse bolj vstopali Evropejci in Američani. Imam zelo veliko prijateljev z vseh koncev sveta, kar je seveda tipično za LA.«

POT K SEBI, DELO Z LJUDMI

Carmen sta vedno zanimali umetnost in duhovnost in ker s svojo diplomo iz slovenščine in etnologije Filozofske fakultete v Ljubljani v Los Angelesu ni našla ustreznega dela, se je izšolala za grafično oblikovalko. Eno srečanje pa je povsem spremenilo njeno življenjsko pot: »Vedno pravim, da sem se v Los Angeles očitno preselila zato, da bi tu spoznala indijskega guruja. Res me je vedno zanimala umetnost, oblikovanje, ponudila se je priložnost, šolala sem se in postala sem grafična oblikovalka, kar počnem že leta. A duhovnost me je vse bolj zanimala, iskala sem odgovore na vprašanja, kdo sem, kaj je ljubezen, kaj je smisel življenja in te odgovore našla v vzhodnih filozofijah, kot so vedanta, sankja, joga, ayurveda, budi-

zem, sufizem in tudi katoliški misticizem. Pogosto obiskujem Indijo in sem zelo hvaležna za vse spiritualne učitelje in tehnike meditacije, ki sem jih prejela.«

Carmen je na svojem domu

CARMEN DOMA, S SVOJIMI TIBETANSKIMI SKODELICAMI

leta organizirala različne skupinske delavnice meditacije, dihanja, zdrave prehrane, a vse bolj so njene stranke postajale individualne. Posebej ženske in veliko jih pripada bogati judovski skupnosti: »To je bil nek naravni proces, ne bi mogla reči drugače. Namreč to, da so moje stranke ženske, ki se osamosvojijo, opolnomočijo, verujejo vase, se povežejo z žensko energijo boginje, ki je tako duhovna in lepa. To so naravni procesi, v bistvu se predajam toku, ves čas pa sprašujem za duhovno vodenje. Na eni strani so seveda moja družina, moji hčerki in otroci mojega sedanjega partnerja Martina, Dana in Andrew, najini vnuki, posel in vse trdno in temeljno, na drugi strani pa ta duhovnost – to sem bila vedno jaz.«

Smo se ljudje že naučili, da si lahko pomagamo sami, da smo pogosto sebi največja težava, a obenem tudi rešitev? Kako naj poskrbimo zase?

»Naj naštejemo nekaj pristopov, ki so mi pomagali: želja po notranji rasti, kultivirati ljubezen do sebe in drugih, pozitiven način razmišljanja, dnevna meditacija in molitev, dihalne vaje, tehnike sproščanja, sprehodi v naravi ... Ker smo duhovna bitja v telesu, je potrebno najti harmonijo med duhovnim in telesnim življenjem.

CARMEN JOY - SVOBODNA IN VESELA

NATAŠA BENČIČ
RADIO KOPER

Seveda je določena mera discipline nujna. Naša osebna odgovornost je, da smo osveščeni, se odzivamo pozitivno, varujemo naravo, okolje in skrbimo zase. Več, kot je osveščenih ljudi, boljši bo ta svet. Le mi smo tisti, ki si izberemo, kako bomo živeli, smo kot male kapljice, ki bodo spremenile tok in prerasle v reko. To je naša osebna odgovornost. To je naša izbira.« Kakšna se ji zdi Slovenija, ki jo opazuje na daljavo in jo doživi vsakih nekaj let ob obiskih doma? »Slovenija je vedno v mojem srcu, zame je ta del zemlje zelo moj, zelo pristen. Hvaležna sem, da sem se rodila v deželi s toliko naravnimi lepotami. Naše brezskrbno otroštvo v malem ribiškem mestecu mi ostaja v najlepšem spominu.«

Carmen zna dobro poskrbeti zase, to se ji vidi, kljub letom je zelo mladostna, ne bi ji pripisali, da je že babica. Kakšen je njen recept za mladost?

»Genetska slika igra določeno vlogo, moja mama Ivanka ima 93 let in je zelo dejavna, bistra, rada hodi, bere knjige, sama si kuha, ima prijateljice in svoj rožni vrt. Kot mi je sama rekla, pomembno je, da se ne "sekiramo" preveč. Moj recept za mladost je redna meditacija, dihalne vaje, branje duhovne literature, molitev, zdrava prehrana po ayurvedskih načelih, joga, živeti z naravo in dnevne pozitivne afirmacije. Tako kot zunanja lepota je pomembna je tudi notranja, mogoče še bolj. Naj notranja lepota izžareva navzven. Kronološka številka 62 je samo številka, duša je večna, brezčasna in brez letnice. Ponosna sem na svoja leta in gubice, saj so izraz moje zrelosti in življenjskih izkušenj.«

Kaj pa sreča, ljubezen? »Določena srečanja in poti so nam usojena. To je naša "karma", naša usoda. Moj prvi mož, pa tudi moj sedanj partner, sta moja učitelja in tudi moji otroci. Do te mere, kot imamo radi sebe, imamo lahko radi tudi druge. Treba je znati sprejemati sebe in ostale, kakršni so in kakršni smo. Proces oproščanja igra pomembno vlogo. Kot pri nas rečejo, "Let go let God!" Tu se vse začne.«

Človek, ki pozna morje in ljudi

SANDI RADOLOVIČ – ribič, kapitan ladje Zlatoperka

IZOLA JE NJEGOV DOM. TU SE JE RODIL, ODRAŠČAL, TU ŽIVI. IZOLO IMA RAD. OD NJEGOVEGA OTROŠTVA SE JE ZELO SPREMENILA, NIČ VEČ NE »DIŠI« ALI PA »SMRDI« PO RIBAH. VSE MANJ JE RIBIČEV, LE NEKAJ VEČ KOT DESET DRUŽIN ŽIVI OD RIBIŠTVA, KAKŠNIH PET PA OD TURIZMA, POVEZANEGA Z BARKO. MORJE SE JE SPREMENILO, NE LE PRI NAS, PO VSEM SVETU. PROMETA NA MORJU JE VSE VEČ, ORGANIZACIJA DELA JE POVSEM DRUGAČNA, SPREMENJENA JE EKOLOŠKA PODOBA, NA KATERO V VELIKI MERI VPLIVA ČLOVEK, Z RAZPADOM NEKDANJE SKUPNE DOMOVINE PA JE ZA NAŠE RIBIČE MORJA TUDI PROSTORSKO BISTVENO MANJ. V SANDIJEVEM OTROŠTVU JE BILO V IZOLI KAKŠNIH 27 BARK ZLATOPERKINE VELIKOSTI IN SEVEDA ŠE DELAMARISOVE LADJE. IZOLA JE IMELA RIBŠKO FLOTO, KI JE ŽE DOLGO NI VEČ. SANDI RADOLOVIČ IN NJEGOVA DVA BRATA OB DRAGOCENI OČETOVI POMOČI ŽIVIJO OD MORJA: POLETI SE UKVARJAJO S TURIZMOM IN LINIJSKIMI PREVOZI MED OBALNIMI OBČINAMI, POZIMI PA RIBARIJO. NJIHOVE SO BARKE ZLATOPERKA, KJER JE KAPITAN SANDI, NOVA, KJER JE KAPITAN ROBERT IN MANJŠI SPLENDID, KI GA UPRAVLJA ANDREA – VSE SO ZASIDRANE V IZOLI. MORJE JE ZAPISANO V GENIH DRUŽINE RADOLOVIČ.

MORJE V GENIH

Čeprav ribiči niso preveč zgovorni, je Sandi Radolovič kot 105. gost nedavne prireditve Zanimivi Izolani v Mestni knjižnici Izola prijetno presenetil. Iskrev in zelo duhovit sogovornik je večkrat nasmejal polno dvorano obiskovalcev: »Morda so tu zato, da vidijo, kaj boš uspela izvleči iz mene,« je duhovito pripomnil. O čustvih težko govori, tudi o ljubezni do mesta, kjer se je rodil, odraščal in kjer se bo postaral. A je Izola zelo, zelo njegova in pogrešal bi jo, če bi ga usoda odnesla drugam, pa ga na srečo ni. O morju, ki ni več to, kar je bilo, pove: »Lahko govorim le osebno, kaj se je zgodilo nam. Še v časih Jugoslavije smo začeli ribe loviti kot družina in leta 1988 smo vzeli barko v najem od Delamarisa. Takrat smo poleti v glavnem lovili v Kvarnerju, okrog Suska, v Medulinu, Poreču. Ladja je bila tam privezana, lovili smo ves teden in se ob koncih tedna z avtom vrača-

li domov v Izolo. Po osamosvojitvi seveda tam nismo več smeli ribariti, naše življenje se je spremenilo. Danes ne bi več delal tako, zame osebno je bila to dobra prelomnica. Ker pa se v poletnih časih v Tržaškem zalivu slabo lovi, poleti vozimo turiste, pozimi pa ribarimo.«

Sandi je odraščal z morjem in na morju, že njegov nono je bil ribič. »Oče nas ni imel rad pod nogami, ko je delal. Seveda pa je pri ribištvu pomembno tudi zanimanje otroka za to dejavnost. Nisem rad trnkaril, moj starejši brat Robert pa ja. Na ribolov sem hodili z nonotom, kot otrok nikoli nisem bil z očetom na lovu. Zanimivo je bilo videti ulovljene ribe na kupu, na barki mi je bilo všeč prav vse, podpalubje se mi je zdelo skrivnostno in velikansko, kot otrok sem skakal s postelje na posteljo, zdaj pa se mi zdi utesnjujoče.« Sandi je sicer zaključil Srednjo kovinarsko šolo Pietro Coppo v Izoli in delal kot vzdrževalec v Delamarisu, kjer je bil njegov oče zaposlen kot vodja flote, za njihovo družino pa je bil prelomen trenutek, ko je Delamaris začel dajati ladje v najem. Oče je vse tri brate močno spodbujal, jim veliko pomagal in še danes dela z njimi in tako je padla tudi pomembna družinska odločitev. Znamenito Zlatoperko, pravi simbol Isole, so imeli najprej deset let v najemu, potem pa so zaslužili dovolj, da so jo lahko kupili. V tistih letih so od 7 do 8 mesecev na leto ribarili v Kvarnerju vse do Dugega otoka: »Tudi živeli smo na ladji od ponedeljka do petka, za konec tedna pa prihajali domov. Ves teden smo bili na morju, na barki. Dva dni smo lovili, ribo nato pripekljali na obalo in šli nazaj na morje. Ker je bila naša barka največja, smo se pri nas družili z drugimi ribiči, tudi jedli smo na naši barki. To je bilo večinoma na otoku Susku. Teh stikov z ribiči nimam več, večinoma so bili starejši moške, se pa tu in tam slišim z mlajšo generacijo iz Savudrije in bližnjih krajev.«

POGUMNE ODLOČITVE

Odločitev za nakup nove ladje ni bila enostavna, a je bila naravna. Sandi pove, da sta bili v njegovem življenju dve obdobji, ko je čutil, da se je postaral: »Prvo težko obdobje je bilo ob evropskem razpisu za nabavo novega plovila Splendid, ko smo sicer dobili veliko evropskih sredstev, saj je barka vredna šeststo tisoč evrov. Ko se prijaviš na razpis, moraš seveda prikazati, da si sposoben takšen projekt izpeljati, veliko je bilo neprespanih noči. Vsa družina se je povezala, vsak je dal svoj delež, tudi banka nam je pomagala.

Drugo težko obdobje pa je nastopilo pri prenovi Zlatoperke, ki je zrela gospa letnik 1955 in je lesena barka. Ko začneš z obnovo lesene barke, še veš ne, kaj te čaka, dokler je ne odpreš. Takrat smo videli, da ni bila v dobrem stanju. Kar dolgo je trajalo, da smo jo obnovili, strokovno je bilo to težko in zamudno delo, tudi finančno je bil to velik zalogaj, prenova je potekala v ladjedelnici v Izoli. »Ljubosumja ob poslovnih uspehih, nakupu nove barke in prenovi že prej njihove Zlatoperke sicer ni bilo čutiti neposredno, a kakšen vzdih kot: »lahko njim«, se je tu in tam le slišal, čeprav bi se na razpis za evropska sredstva lahko prijavil kdorkoli. A Radolovičevi imajo na srečo očeta, ki je spodbujal in pomagal pri delu, pa tudi izjemne družinske povezanosti in njihovih žena, ki držijo vsaj tri družinske vogale. Zlatoperka je pred štirimi leti postala uradna ladja linijskih prevozov med Izolo, Koprom, Piranom in Ankaranom.

LINIJSKI PREVOZI

Odzvali so se na razpis Regionalnega razvojnega centra Koper (RRC), na katerega sta se prijavila dva prevoznika in sprva niso bili izbrani. A je kovid vse postavil na glavo, saj izbrani prevoznik zaradi takrat nujne in predpisane razdalje med potniki ni mogel zadostiti razpisnim pravilom. Linijski prevoz poteka sezonsko, vsak dan, razen ob ponedeljkih, potnikov je veliko: »Prvo leto smo vozili le ob koncih tedna in vožnja je bila za potnike brezplačna. To je bilo za nas zelo naporno, ker je bilo zanimanje ljudi velikansko, barka pa lahko sprejme le 68 potnikov. Tisti, ki so ostali na obali, so se potem jezili na nas. Potem smo se z RRC Koper dogovorili, da bo cena minimalna – odvisno od relacije od 1 do 3 evre in barka je vozila enkrat dopoldne in enkrat

popoldne. Bilo je nekoliko bolje, a še vedno neznanska gneča in nejevolja na obali. Letos pa, ko je bilo na razpisu predvidenih manj sredstev, smo vozovnico podražili. Kljub temu je veliko zanimanja. A takšni prevozi so nujni. Kako bi sicer vsaka družina vsaj malo doživela morje? Med potniki so v glavnem domači turisti, letos je bilo tudi nekaj tujcev.« S kombinacijo ribišтва pozimi, poleti pa linijskih prevozov in izletov za zaključne skupine se da dobro živeti, je pa to seveda zelo poseben način življenja, brez pravega urnika: »Gostje, ki hodijo z nami na piknike in panoramske vožnje, radi rečejo, da imamo lepo življenje in čudovito delo, a saj veste, če nisi navajen na morje, ne bi zmoget ribišтва in prevoza potnikov, ni lahko delati z ljudmi. Poleti me doma skorajda ni, zato je takrat, ko je slabo vreme, za mojo družini praznik.«

PODOBE MORJA IN RIBIŠTVA

Morje ima številne obraze in enega manj prijaznih je pokazalo nedavno, ko se je ob tramontani barka na linijskem prevozu nenadoma ustavila: »Barka linijskega prevoza se je iz Kopra vračala v Izolo, na pol poti se je začelo neurje, tramontana, motor je nenadoma ugasnil. Kapetan je bil sin starejšega brata. Z avtom sem se ravno vračal iz Kopra, ko me je poklical in povedal, da so tik pred Izolo in se je motor ustavil. Naročil sem, naj vržejo obe sidri v morje, bili so preblizu obali, zato je bilo zelo nevarno. Z napihljivim čolnom me je prijatelj odpeljal do barke. Pregledal sem sicer nov motor. Elektronika je zatajila, saj se je segrel, ker je bilo premalo pretoka morske vode, da bi ga ohladila. Na pomoč sem poklical kolega ribiča, kapitanijo in morskopolico. Prišel je ribič

NATAŠA BENČIČ
RADIO KOPER

z barko Jež in policija z gumenjakom, vse dogajanje je bilo precej filmsko, saj sem v neurju dvakrat skočil v morje, da sem prenesel vrv, s katero bi nas lahko odvedli do obale. Med vsem tem dogajanjem pa se je motor končno ohladil, se mirno spet prižgal in smo lahko odpluli proti obali.« Sandi ima doma svojo Janjo, ki je biologinja in zato pove, da je z biološkega vidika naše morje sicer bogato, z ribiškega pa je v morju vedno manj vsega, a je to tudi svetovni problem. Od Debelega rtiča do Pirana in meje s Hrvaško potekajo meje njihovega ribolova. Mlajši brat Andrea pa nadaljuje očetovo tradicijo in vozi s Splendidom na morje otroke iz Zdravilišča Debeli Rtič, ki jih je oče nekoč vozil z barko Miki.

Kakšne Izole se spominja, kakšno si želi, kako Izola gleda na svoje ribiče? »Izola se zelo spreminja. Če pogledam fotografije Isole nekoč, našega akvatorija, mi gre kar na jok, vse gre na slabše, podoba Isole sega vedno bolj v morje, morje krčimo, onesnažujemo, žal se vse to ne dogaja le tu, pač pa tudi po svetu in bojim se, da ni poti nazaj. Občina in država ribištvu izkoriščata za druge namene – za reklamo, za pridobivanje sredstev, ki pa potem ne pridejo do nas, ribičev. Občina omenja ribištvu takrat, ko kaj potrebuje, ko pa pomoč potrebujemo mi, je ni.«

Pica in sladoled sta nam sredi oceana dala občutek za čas

Pirančana sta v družbi vrhunskih raziskovalcev s celega sveta raziskovala življenje na dnu Tihega oceana. O pomembni misiji smo se pogovarjali z dr. Tinkaro Tinta.

Sodelavca Morske biološke postaje Piran Nacionalnega inštituta za biologijo dr. Tinkara Tinta in Tihomir Makovec sta se poleti pridružila štiritedenski raziskovalni odpravi na vzhodni Pacifik. Z novim raziskovalnim plovilom R/V Falkor (too) v sklopu misije Schmidt Ocean Inštituta sta z mednarodno znanstveno ekipo 22 raziskovalcev iz Združenih držav Amerike, Nemčije, Nizozemske, Francije in Kostarike pod vodstvom prof. dr. Monike Bright z Univerze na Dunaju preučevala življenje na in pod hidrotermalnimi vreli 2500 metrov pod morsk gladino. **Kako je prišlo do tega zgodovinskega trenutka, da sta bila**

Slovenca del tako pomembne odprave? Prof. dr. Monika Bright, ki je vodila odpravo in sestavila ekipo, že več kot deset let sodeluje z Morsko biološko postajo Piran, sama pa sem bila med letoma 2018 in 2020 zaposlena na Univerzi na Dunaju, tako da se pozna še iz tistega časa. V odpravo sva bila povabljeni, saj je sodelavec Tihomir Makovec pomagal pri razvoju in testiranju vzorčevalne opreme, jaz pa zaradi svojih raziskav na področju morske mikrobne ekologije, s čimer sva dobila življenjsko priložnost. Po mojem vedenju je to prvič, da sta Slovenca sodelovala na odpravi, katere cilj je bilo preučevanje življenja na dnu oceana. **Kako je bilo sredi oceana, kako je potekal vaš dan?** Vsekakor je šlo za nepozabno izkušnjo. Najprej smo imeli šestdnevni tranzit iz Kostarike do raziskovalne točke na odprtem

morju. To je bil čas, ko smo se morali soočiti z morskimi boleznimi. 110-metrsko plovilo je sicer sodobno, prostorno, urejeno in udobno, ni pa to ladja za križarjenje, na kateri ne občutiš valov in sunkovitih gibov. Po nekaj dneh smo se privadili, nato smo bili kar 19 dni na enaki poziciji. Moj dan se je običajno začel ob sedmih zjutraj z zajtrkom, po tem sem šla v laboratorij, pripravljala vse potrebno za eksperimente, analizirala podatke, pripravljala sezname vzorcev prejšnjega dne in spremljala potop. Ob 17. uri smo imeli vsak dan sestanek raziskovalcev, zvečer smo dobili vzorce potopa in nato delali do polnoči. Spat smo hodili ob nenavadnih urah, vstajali in delali smo tudi ponoči. Naša edina stalnica so bili obroki.

V tem ritmu ste najbrž izgubili občutek za prostor in čas?

Ob sobotah je bila na meniju pica in v nedeljo sladoled in po tem smo vedeli, kateri dan je (smeh).

Kaj pa stik z domačimi?

Med nami in Slovenijo je bilo osem ur časovne razlike. Telefonski signal sredi oceana ni deloval, k sreči pa smo na plovilu imeli odličen internet (plovilo R/V Falkor (too) v lasti Schmidt Ocean Inštituta, ki sta ga zasnovala Wendy in Eric Schmid, nekdanji prvi mož podjetja Google), tako smo lahko med opravo imeli tudi neposredne vklope prek Youtuba, opravljali smo Zoom sestanke in seveda s pomočjo interneta ohranjali tudi stik z domačimi.

Kaj ste počeli na odpravi sredi Pacifika?

Izvajali smo različne eksperimente, sama sem vodila tiste, ki se nanašajo na razumevanje produkcije virusov v globokem morju. Na stiku tektonskih plošč smo preučevali vulkansko podvodno verigo, kjer se vsakih nekaj deset let razlije vulkan in se zatem na novo vzpostavi ekosistem. Gre za zelo posebne ekosisteme morskih bitij, globoko pod površjem morja, v čisti temi, pod visokim pritiskom, torej v ekstremnih razmerah. Preučevali smo, od kod prihaja življenje po vsakem takem izbruhu vulkana in zastavljali hipotezo, da življenje, ki vznikne na hidrotermalnih vreli, prihaja izpod površja Zemlje.

In prišli ste do pomembnega spoznanja ...

Med odpravo smo prišli do izjemnega odkritja novega ekosistema v vulkanskih votlinah pod hidrotermalnimi vreli. Podali smo nov dokaz, da življenje lahko obstaja na neverjetnih krajih. Zdaj vemo, da življenje na hidro-

termalnih vreli izhaja izpod tal, iz majhnih votlin pod njimi, ter da se od tam ob vsakokratnem vulkanskem izbruhu vzpostavi celoten ekosistem.

Kateri bodo koraki po odpravi?

S pomočjo posebnih podjetij, ki se s tem ukvarjajo, smo v posebnih kontejnerjih prepekljali več kot dva tisoč vzorcev, ki smo jih tako poslali v različne laboratorije po svetu. Zdaj se naše prave analize šele začnejo. Analize bodo trajale različno, nekatere tudi vse leto, temu bo sledila obdelava podatkov in nato pisanje znan-

ANDREJA
ČMAJ FAKIN

stvenih člankov ter objave novih spoznanj. Zagotovo bo odkrito veliko novega, saj gre za prve takšne vzorce.

Ali lahko med vašim odkritjem potegnemo kakršnekoli vzporednice glede razumevanja nastanka življenja na Zemlji in morda obstoja življenja na drugih planetih?

Na morskem dnu so ekstremni pogoji za življenje, ob nizkih koncentracijah kisika in visokih koncentracijah žvepla, ki omogočajo rast drugačnih organizmov, kot smo jih vajeni. Vsako tako odkritje pomeni spoznanje več pri razumevanju tega, kako se v ekstremnih razmerah lahko pojavi in obdrži življenje.

Prof. dr. Bright je zasnovala tudi poseben spremljevalni program, katerega namen je približati znanost otrokom. Povejte nam še nekaj o tem.

V sklopu odprave smo organizirali tudi virtualne dogodke, ki so omogočili srečanje otrok in raziskovalcev na krovu R/V Falkor (too). Otroci so spoznali, kako se lahko daljinsko vodeno robotsko plovilo potopi do globokomorskega vulkana in katere živali tam živijo, pa tudi kje znanstveniki delajo,

Dr. Tinkara Tinta je znanstvena sodelavka na Morski biološki postaji Piran, ki je del Nacionalnega inštituta za biologijo. Diplomirala je iz biokemije na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani, doktorirala pa na področju morske mikrobne ekologije na Univerzi v Novi Gorici. V času svoje znanstvene kariere je za svoje gostovanje kot doktorska študentka na Univerzi v Lundu na Švedskem prejela FEMS stipendijo, za gostovanje v ZDA pa je prejela podoktorsko Fulbright stipendijo. Za svoje raziskave na Univerzi na Dunaju je bila nagrajena tudi s prestižno podoktorsko stipendijo Marie Skłodowska - Curie Curie, ki jo podeljuje Evropska komisija. Raziskovalno deluje na področju morske mikrobne ekologije, natančneje se ukvarja s tem, kako različni naravni in antropogeni dejavniki vplivajo na delovanje mikrobnih združb v morju, s poudarkom na interakcijah med želatinoznim zooplanktonom in mikroorganizmi. Tinkara živi z družino v Piranu.

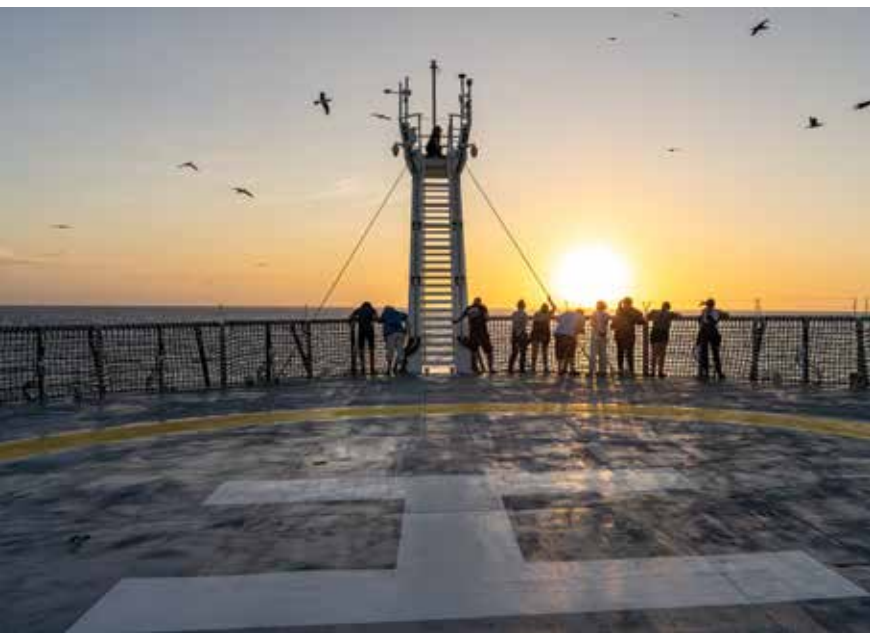
spijo in jedo na ladji. Poleg tega smo v sodelovanju z več šolami, med drugimi z Osnovno šolo Cirila Kosmača Piran, med odpravo opravili vrsto poizkusov, ki so si jih zamislili otroci. Eden od teh je bil poskus piranskih osnovnošolcev »Čarobni fižolčki globoko na dnu oceana«. Otroke je zanimalo, kaj se zgodi s semeni fižola na takih globinah, ali so še sposobna vzkliti. Tako smo semena, ki so jih pripravili, prenesli na morsko dno, označena so bila s podpisi otrok, in poskus smo tudi posneli. Pri tem smo ugotovili, da je tolikšna globina za fižol prevelik stres, tako da pozneje ni vzklil. Ta spoznanja bomo v kratkem predstavili piranskim osnovnošolcem.

Ste se sicer na krovu dobro razumeli?

Čeprav se nas večina pred tem ni poznala, smo se zelo dobro razumeli. Na krovu je bilo 22 raziskovalcev in približno 35 podpornega osebja. Tu se je izkazala izkušnost vodje odprave, ki je zbrala odlično ekipo. Niti enkrat se med sabo nismo sprli, prav tako ni bilo čutiti nikakršnih napetosti, ravno nasprotno – pomagali smo si kot družina.

Ste na krovu imeli zdravnika? Kuharja?

Zanimivo je in to priznam, da me je sprva presenetilo, da zdravnika ni bilo. Kapetan in oficirji so bili usposobljeni reševalci in imeli smo sobo, ki je bila opremljena kot prava bolnišnica. K sreči med odpravo ni bilo hujših poškodb ali bolezni, manjše poškodbe pa smo rešili brez težav.

Kar se kuharjev tiče, pa smo imeli dva in zanju velja, da sta na ladji najpomembnejši profil takoj za kapitanom. Kuharja sta namreč tista, ki sta, ko je zanimalo razpoloženje, s hrano poskrbela, da so nas spravili v dobro voljo (smeh op.a.).

Vam je izkušnja torej ostala v lepem spominu, bi se na tovrstno odpravo še vrnili?

Zdaj si želim, da tega moja družina ne bi sli-

šala (smeh op.a.), ampak če bo kdaj priložnost za odpravo, kjer bi lahko preučevali meduze, s katerimi se raziskovalno zelo veliko ukvarjam, ne vem, če bi se lahko uprla vabilu.

Fotografije: BY-NC-SA Schmidt Ocean Institute

PERGOLA

RESTAVRACIJA

PIZZERIA

Vabimo vas v Restavracijo Pergola Hotela Delfin Izola!

Odpri smo vsak dan, celo leto.

Za vas pripravljamo raznolike jedi ter naše tradicionalne pizze.

T: 05 660 7412

DELFINFEST VABI!

23. 10. - 30. 10. 2023

Pridružite se nam na tradicionalnem Delfinfestu, kjer vas čaka bogat animacijski program z živo glasbo in ostala posebna ponudba.

Minister za zdravje opozarja: Uživanje alkohola lahko škoduje zdravju!

Pomol okusov

14. oktober 2023

od 11. do 21. ure

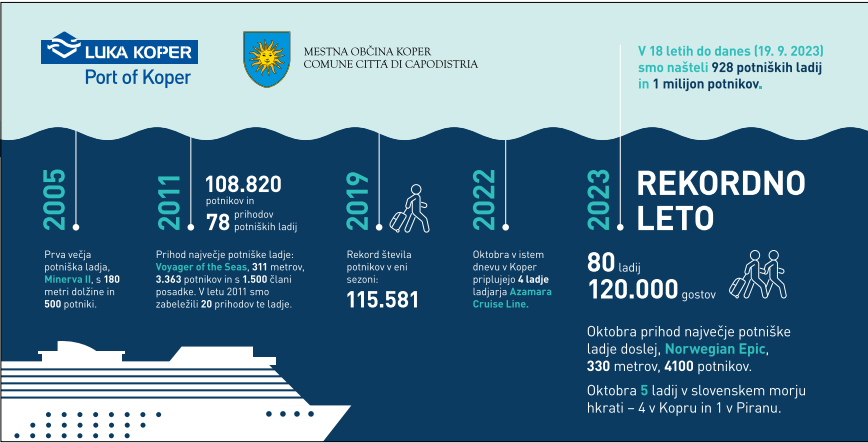
izolski severni pomol

www.visitizola.com

V Kopru so se razveselili milijontega gosta

MINULI TEDEN SO V KOPRU POZDRAVILI MILIJONTO GOSTJO, KI JE PRIPOTOVALA S POTNIŠKO LADJO ENCHANTMENT OF THE SEAS, LADJARJA ROYAL CARIBBEAN INTERNATIONAL. GRE ZA POMEMBEN MEJNIK POTNIŠKEGA LADIJSKEGA TURIZMA, KI GA LUKA KOPER Z MESTNO OBČINO KOPER IN DRUGIMI POMEMBNI MI DELEŽNIKI USPEŠNO RAZVIJA OD LETA 2005.

Kot milijonta gostja je na potniški terminal v Luki Koper zakorakala **Alice Moore** iz ameriške zvezne države Teksas. »Ko smo načrtovale potovanje, smo si želele manjše potniške ladje in obiska bolj butične destinacije, kar Koper nedvomno je. Že samo sprehod skozi stari del mesta do Pretorske palače je bil nepozabno doživetje, verjamem, da bomo navdušene tudi nad izletom v prestolnico. Počlaščen sem, da sem ravno jaz milijonta gostja,« je na sprejemu svoje vtise delila Moorova, ki po Evropi potuje s sestrami. Dodala je še, da se bo v Koper nedvomno vrnila.

Župan Mestne občine Koper **Aleš Bržan**: »Zadovoljen sem, da smo tudi v zadnjih letih spodbujali razvoj potniškega turizma in ga oplemenitili s še eno pomembno prelomnico, ko smo sočasno gostili kar štiri potniške ladje ladjarja Azamara. Prepričan sem, da je ta posebna izkušnja le še potrdila našo zavezanost razvoju turizma in gostoljubnosti, kar bomo letos kronali z novim rekordom, ko se bo v koprskem pristanišču vezalo skupaj 80 ladij, za naše mesto pa bo izvedelo novih 120 tisoč potnikov.«

Vodja Sektorja za komuniciranje s poslovnimi javnostmi na Slovenski turistični organizaciji **mag. Karmen Novarič**: »Vesela sem, da smo ta poseben mejnik dosegli ravno v slovenski Istri. S tem Slovenija še utrjuje svoj položaj v industriji križarjenj.«

Predsednica uprave Luke Koper **Nevenska Kržan**: »Gre za izjemen dosežek, za katerega so zaslužni številni. Potniški terminal je najmlajši med vsemi dvajstimi terminali našega pristanišča, a je zaradi povezovalne vloge v prostoru nedvomno poseben. Tu sta svojo stično točko našla gospodarstvo in lokalna skupnost, ki sta v vseh teh letih stkala močne vezi in uresničila številne skupne projekte.«

MARINA PORTOROŽ

Joy of yachting

Pestra jesenska servisna ponudba.

- Servis in TEXA diagnostika motorjev,
- Zimovanje v hangarju,
- konzerviranje motorja/dodajanje aditiva za pravilno hrambo goriva v tanku,
- pregled plovila in popis morebitnih popravil,
- pregled akumulatorjev, hramba oz. pravilno polnjenje preko zime,
- peskanje podvodnega dela plovila,
- poliranje,
- ličarska dela,
- popravilo teak-a,
- izdelava zimskih pokrival.

Kontakt:

+386-51-300-301

service@marinaportoroz.si

VARČUJTE V SUPER KOMBINACIJI!

Zdaj s **3,3 %**
letno obrestno mero
za 12-mesečni depozit.*

DEPOZIT
+
VZAJEMNI
SKLADI
SUPER KOMBINACIJA

EURIZON
ASSET MANAGEMENT

* Ponudba velja od 1. 9. 2023 do 31. 12. 2023 oz. do preklica. Velja za komitentne banke, ki opravijo enkratno vplačilo v minimalnem znesku 10.000 EUR, in sicer v razmerju 30 % v vzajemne sklade in 70 % tega zneska v 12-mesečni depozit, ki se obrestuje po 3,30 % letni obrestni meri. Maksimalni znesek vplačila je 300.000 EUR. Stranka lahko izbira med vzajemnimi skladi Eurizon Fund (EF), Eurizon Manager Selection Fund (EMSF) in Epsilon Fund, pri tem pa sta iz ponudbe izvzeta naslednja sklada: Eurizon Fund - Cash EUR - R, Eurizon Fund - Bond USD Short Term LTE - R. Banka si pridržuje pravico do zavrnitve sklenitve Super kombinacije.

INTESA SANPAOLO BANK

SKRBI MO ZA VSE,
KAR VAM POMENI NAJVEČ.

Bank of INTESA SANPAOLO

www.intesasnpaolobank.si

Banka Intesa Sanpaolo d.d., Pristaniška ulica 14, 6502 Kopar

OPOZORILO VLAGATELJEM IN OMEJITEV ODGOVORNOSTI
To je tržno sporočilo. Pred sprejemom katere koli končne naložbene odločitve preberite prospekt in dodatek k prospektu sklada, dokument s ključnimi informacijami. Ti dokumenti so z letnim in polletnim poročilom ter drugimi informacijami dostopni na spletni strani in v poslovalnicah Banke Intesa Sanpaolo. Krovni investicijski skladi Eurizon Fund, Eurizon Manager Selection Fund in Epsilon Fund upravlja družba za upravljanje Eurizon Capital S. A., 28, boulevard Kockelscheuer, L-1821 Luksemburg. Banka Intesa Sanpaolo d.d. je uradni pooblaščen distributer omenjenih investicijskih skladov za območje Republike Slovenije. Banka ne jamči za donosnost vzajemnih skladov, naložba lahko vodi v večjo finančno izgubo, za kar vlagatelj sam prevzame tveganje.

Največ mikroplastike v našem delu zaliva

Hakim El Khiair je v sobotni akciji Čista obala, v kateri so čistili priobalni pas, Martin Strel in Gašpar Gašpar Mišič pa sta plavala od Pirana do Savudrije, na treh mestih v Piranskem zalivu meril vsebnost mikropalstike v morju. Rezultati kažejo, da je največ mikroplastike na našem koncu zaliva.

“Odločili smo se, da izmerimo vsebnost mikroplastike v morju na treh točkah. Prvo vzorčenje smo opravili v panti v Piranu, drugo na sredini Piranskega zaliva in tretje v Savudriji. Vse meritve smo opravili na globini 16 metrov,” nam je pojasnil koprski inovator Hakim El Khiair iz podjetja Aqua Lab Inovations, kjer so za merjenje mikroplastike razvili sistem, ki lahko zelo hitro ugotovi prisotnost mikroplastike v morju. Naprava je pričvrščena na podvodni dron, tako da z njo lahko ugotovijo prisotnost mikroplastike do globine 100 metrov.

“Takoj dobimo koordinate kjer smo vršili

monitoring, globino ter temperaturo vode, kjer smo vzorec odvzeli. Naprava prečrpa točno določeno količino vode skozi filter na katerem se zaustavijo delci večji kot 50 mikronov. Pri tem monitoringu smo prečrpali po 25 litrov vode za vsak vzorec. Na disku naprave se zadržijo ulovljeni delci, ki jih nato pod mikroskopom lahko vidimo in preštejemo. Disk lahko pošljemo v laboratorij na nadaljnje raziskave kot so ugotovitev ali gre za plastična vlakna in ali so PE, PP, NYLON,... Ulovili smo tudi nekaj fragmentov organskega izvora, verjetno gre za zelene in rjave alge,” je razložil El Khiair. Na prvi točki, torej na panti v Piranu so ujeli največ plastičnih vlaken, na drugi točki sredi Piranskega zaliva je bilo manj plastičnih vlaken in več fragmentov alg, na tretji točki pri Savudriji pa je bilo ulovljeno samo eno

vlakno in nekaj mikroskopskih organizmov. “Pričakovali smo manjše količine plastike v Piranu,” je dejal El Khiair in pojasnil, da vlakna pridejo v morje iz naših pralnih strojev. Ko operemo perilo, se “izlušči” na milijone majhnih vlaken, ki potujejo po kanalizaciji do mestnih čistilnih naprav. Čistilne naprave pa niso narejene tako, da bi zaustavile plastična vlakna in zato se iz čistilnih naprav vlakna zlivajo v reke, morja.

“Načrtujemo nadgradnjo mestne čistilne naprave z napravo, ki bo opravila separacijo plastičnih vlaken že v čistilni napravi. Tako bomo preprečili onesnaževanje morij z plastičnimi vlakni,” napoveduje El Khiair, ki opisuje: “Po vsem svetu vemo, da je veliko plastike (makro plastike) ne vemo pa, da je 40 odstotkov od te ogromne količine plastike mikroplastika oz. mikro delci, ki so očem nevidni. S čistilnimi akcijami po vsem svetu se bo verjetno očistilo oceane, žal pa mikroplastike ne moremo več odstraniti iz morja, zato je potrebno problem zaježiti na viru. Proizvajalci pralnih strojev se že pripravljajo na vgradnjo filtrov, ki bodo zaustavili vlakna, predno gre odpadna voda v odtok. Delamo pa tudi na tem, da se nadgradi mestne čistilne naprave.” S projektom WorldSwim bodo opozarjali na ta problem in dokazali, da rešitve obstajajo.

Obutev za jesenske dni

Modni svet za sezono jesen-zima 2023/2024 prinaša raznoliko izbiro obutev, ki bodo zadovoljili različne okuse in priložnosti.

Na pragu jeseni se tudi modni svet pripravlja na preobrazbo. Nove smernice in osvežene interpretacije klasičnih slogov obljublajo, da bodo to jesen naredili še bolj modno in navdihujočo. Pregledali smo najnovejše smernice za obutev v prihajajoči sezoni.

Ne glede na to, ali se odpravljate na sproščen vikend izlet ali na glamurozno zabavo, objavljamo nekaj namigov, ki se jih velja držati pri letošnjih nakupih obutev.

BARVE JESENI: OD TENKI NARAVE

Jesen je tradicionalno sezona toplih in zemeljskih tonov, vendar bo letošnja jesen prinesla nekoliko drugačno paletto barv. Poleg klasičnih barv, kot so rjava, črna, olivno zelena in bordo, bodo prevladovali tudi nežni odtenki narave, kot so topli oranžni odtenki, bakrena in marelično roza, ki bodo pri vaših outfitih ustvarili prijetno tople občutke.

UDOBNA ELEGANCA IN ZANIMIVE PODROBNOSTI

Udobnost bo ključna beseda za modo jeseni 2023. Poleg udobnosti pa leto 2023 prinaša obutev z zanimivimi dodatki, kot so biseri, kristali, resice, verige in drugi dekorativni elementi. Čevlji z zanimivimi podrobnostmi lahko popestrijo enostavnejša oblačila in vašemu videzu dodajo piko na i.

RETRO

Obutev z debelimi petami, platforme in debeli podplati se vračajo na sceno. Prednost platform in čevljev z debelejšimi podplati je zagotovo ta, da vam dodajo nekaj centimetrov višine.

Kot prava uspešnica pa so se vrnili klasični »Mary Jane« čevlji. Zanje je značilno, da imajo trak okoli gležnja in značilno zaobljeno obliko. Letos jih boste srečali v različnih barvah, vzorcih in materialih.

ANDREJA
ČMAJ FAKIN

EKOLOŠKA ZAVEST

Čas je, da razmislimo o trajnostni modi. Številne blagovne znamke se trudijo ponuditi okolju prijazne materiale in trajnostno proizvodnjo. Nakupovanje obutev, ki je bolj trajnostna, ni le modna smernica, ampak tudi korak k ohranjanju našega planeta. Izberite torej čevlje iz recikliranih materialov, t.i. »vegan« čevlje ali čevlje iz naravnih materialov.

SNEAKERSI ZA SPROŠČENE IZHODE

Za sproščene trenutke in izlete izven mesta so športni copati vedno prava izbira. Če ste pristaš minimalističnega videza, razmislite o belih sneakersih, ki jih lahko uskladite z marsikaterim »outfitom« in jih mirne vesti lahko obujete tudi v hladnejših dneh.

Okusi restavracije Kogo in odlično vzdušje

ČE IŠČETE PRIMEREN PROSTOR ZA ZABAVO IN DRUŽENJE OB ODLIČNI KULINARIKI, IMA RESTAVRACIJA KOGO ZA VAS VEČ PONUDB.

Restavracija Kogo ob vinski kleti Vinakoper je lahko odlična izbira za praznovanja in zabave bodisi zasebne bodisi poslovne narave.

Tik ob vinskem hramu, ob prostrani vinski kleti Vinakoper, lahko najamete Vip sobo ali Vinski hram. Tisti, ki si želite zabave v idi-

ličnem naravnem okolju, pa se lahko odločite za mediteranski vrt Purissima.

Elegantno opremljena Vip soba je namenjena zaključnim družbam do 12 ljudi. Primerna je za kosila in večerje, različne sestanke, sprejeme in druge sorodne dogodke. Vinski hram, ki sprejme do 60 ljudi oziroma do 80 v primeru

stoječih zabav, pa je odlična izbira za vse, ki iščete primeren prostor za rojstnodnevne zabave, obletnice in druge pomembne priložnosti.

Dobrote restavracije Kogo pa lahko v izbrani družbi po novem okušate tudi na mediteranskem vrtu Purissima, ki leži na griču pod škofijskim hribom pri Ankaranu. Prostor odprtega tipa v osrčju vinogradov nudi možnost pogostitve do 50 ljudi in je primeren za različne dogodke, kot so poroke, obletnice, zabave in različna druženja.

Več na www.kogo.si

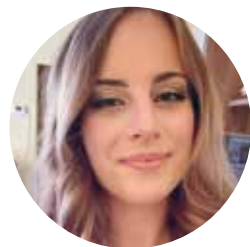
PREVERJAMO URBANE MITE

(Ne)srečen petek trinajsti ali kaj je paraskavedekatriafobija

Priznam. Tudi jaz sem ena izmed tistih, ki na začetku vsakega novega leta preveri tri stvari: na kateri dan v tednu bodo prazniki (predvsem me zanimajo tisti, ki so med tednom in so dela prosti dnevi), kdaj bo polna luna in pa seveda, koliko petkov bo padlo ravno na trinajstega v mesecu. Prvega smo imeli že takoj na začetku leta, in sicer januarja, drugi pa nas čaka oktobra. Sicer pa strah pred petkom trinajstim nima nobene znanstvene podlage. Kljub temu pa je to vraževerje močno zasidrano v zavesti ljudi in se, prek različnih zgodb, prenaša iz generacije v generacijo. Vraževerje, da petek 13. prinaša nesrečo, se je pojavilo šele v 20. stoletju, medtem ko je prepričanje, da je številka 13 zlovešča, bistveno starejše. V numerologiji je številka 12 znana kot številka popolnosti, kar se vidi po tem, da je na gori Olimp bivalo 12 bogov, da ima leto 12 mesecev, Jezusu je sledilo 12 apostolov itd., medtem ko število 13 izraža nepravilnost, nepopolnost. Iz zadnje večerje izhaja vraževerje, da trinajsti gost, ki je bil v tem primeru Juda Iškarijot, prinaša smrt enemu izmed udeleženi. Petek je za nesrečen dan obveljal že neke v 14. stoletju. Na petek se je zgodilo Jezusovo križanje. Petek je znan tudi kot slab dan za nove projekte, poroke, selitve ali potovanja, iz Amerike pa se je uveljavil tudi izraz »črni petek«, ki označuje negativne spremembe na fi-

nančnem trgu. Vsak petek 13. poslovni svet utрпи kar za 900 milijonov dolarjev škode, ker ljudje ne želijo leteti z letalom ali opravljati dela, ki ga običajno opravljajo, zgolj zaradi strahu pred tem nesrečnim dnevom. Strah pred petkom trinajstim je tako razširjen, da je v psihologiji dobil celo svoje strokovno ime – **paraskavedekatriafobija**. Za tem strahom naj bi trpelo več kot 60 milijonov ljudi. Obstaja namreč vrsta različnih raziskav Phobia Instituta, ki na osnovi statistik razkrivajo, da je na petek trinajstega več prometnih nesreč. Veliko hotelov nima sobe s številko 13, trinajstega nadstropja, številna letališča nimajo trinajstega terminala. Psihologi so odkrili, da ravno na petek 13. veliko ljudi zboli ali pade. Morda tudi zato, ker je precej oseb ravno zaradi strahu zaskrbljenih in pod stresom. Podobno

MANCA
HRIBOVŠEK

sklepajo britanski znanstveniki, ki so izračunali, da je verjetnost prometnih nesreč na petek 13. kar za 52 odstotkov večja kot na običajen dan. Dodali so še, da k temu močno pripomore psihologija ljudi, ki so na ta dan bolj prestrašeni, pod stresom in imajo zato zmanjšano koncentracijo.

**LJUDSKE VRAŽE O PETKU
TRINAJSTEM**

Na petek 13. naj si ne bi bilo priporočljivo striči las ali nohtov. Slabo znamenje za ta dan je tudi črna mačka, ki prečka cesto, in pes, ki pred hišo bolnika zalaja brez razloga. Strah pred potovanji na petek trinajsti pa izvira iz 18. stoletja, ko je ladja HMS Friday izplula iz Anglije na petek 13. Ladja je izginila in nihče ni nikdar več slišal zanjo. Po tem ladje na ta dan niso več izplule, nekatere zavarovalnice pa niso hotele zavarovati ladij, ki bi plovbo začele na petek trinajstega. V bližnji preteklosti je Apollo 13, ki se mu skoraj ne bi uspelo vrniti z odprave na Luno, še utrdil strah pred potovanji na ta datum. Če ste zaljubljeni, ne izpovejte svoje ljubezni na petek trinajstega, saj takšna zveza nima prave prihodnosti. Če se želite zaščititi pred nesrečo, ki jo prinaša petek trinajsti, se morate trinajstkrat sprehoditi okrog svoje hiše, pred negativno energijo pa naj bi vas obvarovalo tudi ogledalo, obešeno na zunanjo stran vhodnih vrat. Med slavnimi, ki so se rodili na petek 13., so ameriški predsednik Thomas Jefferson, slavni dvojčici Mary-Kate in Ashley Olsen, Fidel Castro, Samuel Beckett in Alfred Hitchcock. Psihološke raziskave so dokazale, da je strah pred petkom trinajstim neupravičen. Nekaterim to predstavlja nesrečen dan, drugim srečen, spet tretjim pa je za ta datum popolnoma vseeno. V katero skupino boste spadali vi, pa je v vaših rokah (in glavah). Saj veste, usodo si krojimo sami...

Vrt v oktobru

SAŠO
MEJAK

Po dokaj vlažnem in toplem septembru med nas prihaja oktober, v katerem se nekako zaključuje rastno obdobje v našem vrtu, nabiramo pa lahko radič in endivijo ter brokoli. Morda je ostal še kakšen paradižnik, jajčevci ali paprika. Rastline populimo in pripravimo gredico za druge sadike. Če je paradižnik še zelen, ga pobereemo, zložimo v zabojčke in postavimo na toplo, da dozori. Sadimo lahko precej vrtnin kot radič, zimske solate in špinačo. Sredi meseca, če so temperature primerne, sadimo čebulček majski srebrnjak, proti koncu meseca pa sadimo rdeči česen. Na gredicah je tudi veliko ohrovt. Ohrovt je zelo zdrav, nizkokaloričen in vsebuje precej C-vitamina, zato je v jesensko-zimskem času priporočljivo uživanje le tega.

V **zeliščnem vrtu** pobiramo, kar nam je na razpolago. Temperature se nižajo in s tem tudi izbor rastlin, ki jih lahko nabiramo. Veliko je plodov šipka, brina, divjega in pravega kostanja. Če nam vreme dovoljuje, lahko tudi posadimo rastline na mesta, kjer so se nam nekatere rastline posušile. Nabiranje šipka je pri nas precej razširjeno. Zelo bogat je s C-vitaminom. Lahko si delamo čaje, tinkture, šipkovo olje je dobro za kožo, pobere se ga lahko le dva kilograma na dan. Oktobra nas v **sadnem delu vrta** bogato nagradijo jabolka, hruške, kutine, orehi, lešniki, konec meseca pa se začne tudi obiranje oljk in kakijev, odvisno od vremenskih razmer. V prijaznih vremenskih razmerah

lahko v naše sadovnjake dosadimo nove kakovostne sadike. Pri nabavi sadilnega materiala moramo paziti, da imajo rastline dobro razvit koreninski sistem in ogrodne veje. Jesensko sajenje je za rastlino boljše, ker se do zimskega obdobja dobro ukoreninijo in spomladi po temeljitem gnojenju lepo odženejo v novi rastni sezoni. V **okrasnem delu vrta** lahko v oktobru posadimo nove žive meje ali pa obnovimo obstoječe. Tudi grmovnice, trajnice in vrtnice lahko sadimo v tem mesecu. Enoletnice končujejo svoje obdobje rasti in cvetenja. Lahko jih odstranimo in zamenjamo z resami, mačehami, ko padejo temperature, lahko posadimo ciklame. Dokler se temperature ne znižajo, lahko obrezujemo žive meje. Pri cipresah moramo paziti, da jih prikrajšamo največ za tretjino, saj jo večji rezi lahko uničijo. **Trata** v oktobru zažari in dobi po vročem poletju zelo

lepo barvo. Priporočljivo je jesensko zračenje in dodamo ji tudi jesenska gnojila z dolgotrajnim delovanjem, z višjo vsebnostjo kalija, da bo travna ruša mirno preživela zimske čase. Pozorno je treba odstranjevati listje in opazovati, če je vse v redu. Tudi košnjo malo zvišamo, da travne bilke zaščitimo pred zmrzaljo ali drugimi zimskimi nevšečnostmi. Če smo trato dobro pripravili na zimsko obdobje, bo spomladi lepo odgnala in uživali bomo v vsej njeni lepoti.

SEZONA GOBARJENJA

Fritaja z lisičkami

Pričela se je sezona gobarjenja. Vendar moramo biti pozorni, saj tudi v gozdu obstajajo določena pravila: Ko gremo v gozd moramo vedeti, kaj lahko in česa ne smemo nabirati. Nabirati moramo samo gobe, ki jih res dobro poznamo. V Sloveniji imamo okrog 35 smrtno strupenih vrst gob, ki so zelo podobne tistim, ki so užitne. Pravilo je, da lahko oseba na dan nabere samo 2 kilograma gob.

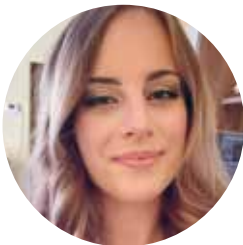

- Najprej pa nekaj pomembnih napotkov oziroma nasvetov za uporabo in shranjevanje gob:
- Če je možno, gobe pripravimo v roku 24 ur po tem, ko smo jih nabrali.
 - V hladilniku lahko nepripravljene gobe shranjujemo en dan, ker se sicer v njih začnejo razvijati bakterije. Prav tako ne smejo biti v plastičnih vrečkah ali posodah, ker začnejo plesneti in gniti. Raje jih zavijemo v papirnate brisače.
 - Pripravljenega obroka, ki je

- sestavljen iz gob, ne pogrevamo (takrat se začnejo izločati določene nevarne, strupene snovi) in ga raje zavržemo.
- Za pripravo jedi uporabimo le čvrste in zdrave gobe.
 - Če uporabljamo zmrznjene gobe, jih nikoli ne odtalimo do konca.
 - Nenapisano pravilo je, da naj bi gobe uživali samo dvakrat na teden, ker so težko prebavljive.
 - Gob nikoli ne namakamo, ker posrkajo preveč vode, prav tako jih ne čistimo pod vodo, ampak samo skrtamo in obrišemo.
 - Gobe očistimo in narežemo tik pred pripravo.

Gobe lahko preprosto in hitro pripravite kar v fritaji. Na ponev nalijete malo oljčnega olja, popečete očiščene gobice, dodate poljubno zelenjavo in jajca. Zelenjavo lahko dodate skorajda katerokoli: čebulo, papriko, korenček, bučke, zeleno ... Po okusu začinite s soljo in poprom, lahko dodate tudi baziliko za svežino. Postrežete lahko s kosom popečenega kruha, prepečencem, focaccio ... Kot vedno ste lepo vabljeni, da tudi tokrat fotografije vaših pripravljenih fritaj z lisičkami pošljete na manca.hribovsek@obalaplus.si. Seveda pa bom z veseljem pogledala tudi fotografije vaših »gozdnih ulovov«, vendar ne pozabite: gobe nabirajte z glavo in samo toliko, kot je dovoljeno, torej 2 kilograma na osebo na dan. Pa dober tek in lep začetek jeseni.

MANCA
HRIBOVŠEK

GEODETSKE STORITVE d.o.o. PORTOROŽ

VBS d.o.o. Portorož
Obala 125, 6320 Portorož
tel.: 05/677-85-80
GSM: 031/637-176
e-mail: bogdan@vbs.si

	IME JUNAKINJE KARENINE V TOLSTOJEVEM ROMANU	ZAŠČITNO PREMAŽNO SREDSTVO	REKA V IRANU (ATTREK)	OTOK V KARIBSKEM MORJU PRI HONDOROSU	MIŠA NOVAK	OBOROŽEN NAPAD NA ZNANO (POLITIČNO) OSEBNOST	MITNIČAR (REDKO)	AMERIŠKI FILM (OSMI POTNIK)	IME BRITANSKEGA IGRALCA MOODYA	ČEBELI PODOBNA ŽUŽELKA
	ZVOČNI ZNAK ZA PREPLAH					GRENKI ZELIŠČNI LIKER, PUJACA ZA APERITIV				
	PROSTOR ZA SEKANJE DRV, TNALO					GRŠKI OTOK				
	GLAVNO MESTO GANE, ACCRA				NASELJE NA MURTERJU	AMERIŠKA IGRALKA JENNIFER				
	PRVA ČRKA IMENA PEVKE KOVAČ	PODOBA, PRIZOR IZ PREPROSTEGA ŽIVLJENJA	AM. REŽISER MAURICE GOVORJENJE TEKSTA ZA ZAPIS						VISOK MOŠKI PEVSKI GLAS	ZAUPEN SODELAVEC TAJNE SLUŽBE
▶										
	DRAGICA AMBROŽIČ		AMERIŠKI IGRALEC LLOYD STAR SLOVAN					EDVARD GREGORIN		
	RIMSKA BOGINJA JEZE			JEZERO NA SUMATRI	STEZA ZA ŽIVINO SLOVENSKI PESNIK MIHA					
	SVILEN TRAK ZA ODLIKOVANJA					VRSTA DROGE KOKAIN, COCA	REKA V GRUŽIJI			
	TORBA ZA LISTINE, AKTE							KOT PRI ORIENTACIJI	KONEC POLOTOKA	
	5 ČRKA ABECED	ENOTA ZA MERJENJE JAKOSTI ELEKTRIČNEGA TOKA	GRŠKA BOGINJA USODE	OPIČJI KRUHOVEC	ZNAČILNOST JAVNEGA				ŠVICARSKI DJ RENE BAUMANN	
▶									NEOBDELANA ZEMLJA	IZBRANO OBLEČEN MOŠKI
	NOVOZE- LANDSKA, NOJU PODOBNA PTICA			ZVONE AGREZ				PRIPADNIK IBELOV		
	LETALSKI KONS- TRUKTOR SVETOPOLK							SKOTSKA KRALJICA ANA		
	IME SLOVENSKE PESNICE MUSER					IME AMERIŠKEGA REŽISERJA SEGALLA			KRAJ POD KRIMOM	
	HRVAŠKI PISATELJ IN ČASNIKAR IVAN					TEHNIČNA DOVRŠENOST UPADEK, ZNIŽANJE			MESTO V NIGERIJU	
	JAPONSKA OBLIKA BUDIZMA	AMERIŠKI IGRALEC NEESON	MORSKA RIBA	BIVALIŠČE NORDIJSKIH BOGOV AZOV				INDUSTRIJSKA RASTLINA		
								MADŽARSKI STRELEC TAKACS		
▶										
SESTAVIL B.K.	AFGANI- STANSKI DROBIŽ, PUL	PRVI BOLGARSKI KRALJ	ČEŠKI ŠAHOVSKI VELEMOJSTER RICHARD	RUDNIŠKA PRIPRAVA	TON E, ZVIŠAN ZA POLTON		SIROTA, REVČ, UBOŽEC (KNJIŽ.)	SLAPU PODOBNA STENA		KILOGRAM
								IND. ZVEZNA DRŽAVA		
PRIPADNIK PARSOV					PRIZNANJE ZA DOBRO DELO				MAJHEN LESEN PLUG	
					DALMATINSKO ZENSKO IME				NEM. FIZIK GEORG SIMON	
USEK (KNJIŽ., REDKO)						NIZOZEMSKI SLIKAR NICOLAES		ANGLEŠKI NOGOMETAS WAYNE		
						ANDREJ ROT		ROMANA AMBROŽIČ		
KAR SE PRIDE LA V ENEM LETU							PRETEPAČ (NAR.)		DEL MOŠKE OBLEKE	
OSTROSTRELEC						ELEGANTNA, UGLAJENA ŽENSKA			ŠVEDSKA JUDOISTKA JURŠULA	

ETIENNE: am. režiser STAGNE: steza za živino RION: gruz. reka PIVKO: letalski konstruktor STUART: skot. kraljica KAROLY: madžarski strelec AVANZO: slo. pesnik

VPIS GLEDALIŠKEGA ABONMAJA

do 13. 10. 2023

Mini teater in Judovski kulturni center Ljubljana

Anne Frank

DNEVNIK ANE FRANK

Režija: Vinko Möderndorfer

Mini teater

Edvard Albee

KDO SE BOJI VIRGINIJE WOOLF?

Režija: Ivica Buljan

Mestno gledališče ljubljansko

Steven Berkof

SHAKESPEARE

SNG Drama Ljubljana

Lucy Kirkwood

OTROCI

Režija: Nina Šorak

SLG Celje

William Missouri Downs

POGLEJ ME!

Režija: Luka Marcen

Avtorski projekt Lare Jankovič

Simona Hamer

PESEM ZA LARO - UJETNICA ČASA

Režija: Yulia Roschina

Kreker in SiTi Teater BTC

Jera Ivanc in Žan Papič

NIKOLI NI PREPOZNO

Režija: Luka Marcen

sezona 2023/2024

T: 05 676 67 77 • info@avditorij.si • avditorij.kupikarto.si
www.avditorij.si • [@avditorij](https://www.facebook.com/avditorij) • [avditorijportoroz](https://www.instagram.com/avditorijportoroz)

AVDITORIJ PORTOROŽ - PORTOROSE

JOSIPA
LISAC

OB / ALLE 19.30

17. 11. 2023

50. OBLETNICA
ANNIVERSARIO

Dnevnik jedne ljubavi

AVDITORIJ
PORTOROŽ - PORTOROSE

VINAKOPER

Radio
Koper

Radio
Capris

VSTOPNICE/BIGLIETTI:
www.avditorij.si